

ΕΚΘΕΣΗ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Σχηματικά τα θεωρητικά.....	2
1. Η αναγκαζιάρα και ο ξαπλουριάρης.....	6
2. διαλεκτικοί θύλακοι της Ελληνικής.....	8
3. Η παγκόσμια κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας.....	10
4. η ελληνική γλώσσα ως ξένη.....	12
5. Η ΝΕ ως ξένη γλώσσα: προβλήματα, στόχοι και προοπτικές ενός νέου επιστημονικού κλάδου.....	13
6. Παιδιά που δεν ξέρουν τι θα πει σχολείο.....	14
7. Τεχνολογικός αναλφαβητισμός.....	16
8. Μόνον διά της αγάπης.....	18
9. Δεν υπάρχει χρόνος ούτε και χρήματα.....	20
10. εφηβεία.....	22
11. Το μαστίγιο επιστρέφει.....	24
12. τρελή νεολαία.....	26
13. Η άγνοια σύμμαχος του έιτζ.....	28
14. Πώς να μιλάτε στα παιδιά σας για θέματα που αφορούν το σεξ.....	30
15. Η φωνή των πατέρων.....	32
16. Τατουάζ: Μόδα και επικινδυνότητα.....	34
17. μόδα.....	36
18. Το σύνδρομο της Κέιτ Μος και οι «κανονικές» γυναίκες.....	38
19. Φλερτάρετε με χιούμορ.....	40
20. Δεν γελά ο μωρός.....	41
21. Τι είναι το χιούμορ και πώς επιδρά στη ζωή μας;.....	43
επιπλέον κείμενα.....	45
22. η «λεξιπενία» και η αντίληψη για τη γλώσσα.....	46
23. Α.Β. Μουμτζάκης, το μάθημα των αρχαίων ελληνικών στην Α΄ Γενικού Λυκείου.....	48
24. δημοτικισμός.....	50
25. Εμμανουήλ Κριαράς, συνέντευξη στον Σ.Ν. Κοδέλλα.....	52
26. Γλωσσικές προκαταλήψεις.....	54
27. Τι τραβάμε κι εμείς οι πωλήτριες!.....	56
28. η αντιγραφή στη δευτεροβάθμια.....	59
29. για τους νέους και τη φιλοσοφία.....	61
30. Η θεωρία της ψυχανάλυσης με διαφορετικό τρόπο.....	63
31. Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;.....	65

Σχηματικά τα θεωρητικά

1. ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (σελ.)

2. ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (σελ.)

γεωγραφικές

1. ιδίωμα
2. διάλεκτος
3. ιδιοματισμός
4. ιδιωτισμός

κοινωνικές

1. ηλικία
2. μόρφωση
3. κοινωνική τάξη
4. φύλο
5. καταγωγή
6. κοινωνικό -
υφολογικό
επίπεδο. (ποιος
μιλάει; σε
ποιον; με ποιο
θέμα; σκοπό;
πού; πότε;
γιατί;)

ΚΟΙΝΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
όπως διαμορφώνεται στα αστικά κέντρα και όπως διδάσκεται στα σχολεία

3. ΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (σελ.)

λέμε τα ίδια πράγματα με
διαφορετικές λέξεις

ίδια λέξη με διαφοροποιημένο
περιεχόμενο

4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (σελ.)

αναφορική, δηλωτική, κυριολεκτική
λειτουργία. Αφορά το λογικό.

ποιητική, συνυποδηλωτική,
μεταφορική λειτουργία.
Αφορά τις συγκινήσεις

άρα: ύφος-γλώσσα: ιδιόλεκτος, ιδιαίτερος, εξατομικευμένος
τρόπος

με ξεχωριστά χαρακτηριστικά σε σχέση με:

1. τις λειτουργίες της γλώσσας
2. τη χρήση της κοινής Νεοελληνικής
3. τη χρήση γεωγραφικών ή ιστορικών ποικιλιών
4. τις κοινωνικές ποικιλίες και το υφολογικό επίπεδο

5. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ 6. ΕΙΔΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (σελ.)

ειδικά για το ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΥΦΟΣ

έχουμε υπόψη για το συγγραφέα:

1. αναζήτηση ή δημιουργία γλωσσικής μορφής
2. προθέσεις και στόχοι
3. ποιητική γραμματική και λεξιλόγιο
4. συγκινησιακή χρήση της γλώσσας

7. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (σελ.)

πειθώ

επιχείρημα

1. παραγωγή
2. επαγωγή
3. αναλογία

αιτιολόγηση

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Στοιχεία της ομιλίας

εφήμερη
εξωγλωσσικά
και παραγλωσσικά στοιχεία

Σύγκριση προφορικού λόγου με τον γραπτό

1. ολοκληρωμένες προτάσεις
2. προσεγμένη τελική μορφή έκφρασης
3. πυκνότητα νοημάτων, σαφής και ακριβής
4. φροντισμένο λεξιλόγιο
5. επεξεργασμένο συντακτικό με
υποτακτική και λιγότερο παρατακτική
σύνταξη
6. επιμελημένη συνοχή, φροντισμένη
οργάνωση

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ ΜΕ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

θέματα για τον αναλφαβητισμό

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

σχέση του
λόγου με

1. σώμα
2. χρόνο
3. χώρο

προϋποθέσεις
επιτυχίας

1. ειλικρινής, σαφής
2. σχετικός με το θέμα
3. επαρκής πληροφοριακά

λογοτεχνικός διάλογος

θέματα σχετικά με το διάλογο, την εφηβεία (σχέσεις με
ενήλικες, πρότυπα, ελευθερος χρόνος), τον έρωτα.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

1. μεθόδευση

- επιλογή, παράθεση και οργάνωση λεπτομερειών.
- ακρίβεια και σαφήνεια
- ενεργητική ή παθητική σύνταξη.

2. γλώσσα

- επιλογή κατάλληλων λέξεων.
- κυριολεξία ή μεταφορά.
- ειδικό λεξιλόγιο.

3. το σχόλιο και η οπτική γωνία

θέματα σχετικά με τη μόδα

ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ - ΕΚΦΡΑΣΗΣ α' ΛΥΚΕΙΟΥ

1. ΑΦΗΓΗΣΗ σελ. 210

2. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ. σελ. 212

3. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΕΙΔΗ σελ. 214

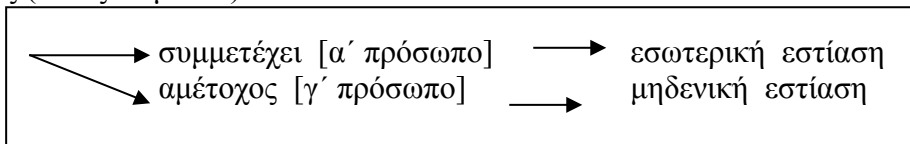
ΑΦΗΓΗΣΗ:

πραγματικών γεγονότων.
πλασματικών γεγονότων.

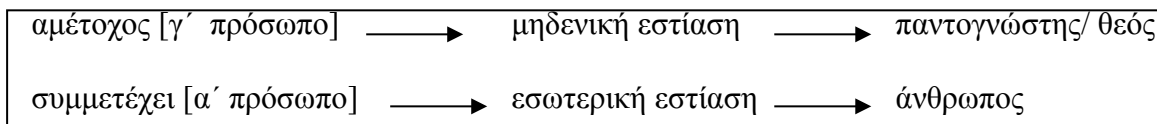
4. ΑΦΗΓΗΤΗΣ σελ. 227

συγγραφέας (εκτός κειμένου)

αφηγητής

5. ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ σελ. 229 και 239

σημείωση: υπάρχει και η εκδοχή του αμέτοχου αφηγητή που ωστόσο παρουσιάζεται όχι ως παντογνώστης αλλά αποστασιοποιημένος και αντικειμενικός.

6. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ. σελ. 239

αφήγηση
διάλογος
μονόλογος

7. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ σελ. 240

εξωτερικά - εξωκειμενικά: χρόνος πομπού (πότε γράφτηκε ένα αφήγημα)
 χρόνος δέκτη (πότε διαβάζεται ένα αφήγημα)
 χρόνος γεγονότων (πότε διαδραματίζονται τα γεγονότα)

εσωτερικά - εσωκειμενικά: χρόνος ιστορίας (πόσο διαρκούν τα γεγονότα)
 χρόνος αφήγησης (πόσο διαρκεί η αφήγηση των γεγονότων)

σύγκριση ως προς τη χρονική σειρά: αναδρομικές αφηγήσεις
 πρόδρομες αφηγήσεις

σύγκριση ως προς τη διάρκεια:

χρόνος ιστορίας > χρόνος αφήγησης: επιτάχυνση
 χρόνος ιστορίας < χρόνος αφήγησης: επιβράδυνση
 χρόνος ιστορίας = χρόνος αφήγησης: σκηνή

συχνότητα αναφοράς σε ένα (το ίδιο) γεγονός.

8. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ. σελ.260

1. Η αναγκαζιάρα και ο ξαπλουριάρης

Διασκευασμένο απόσπασμα από κείμενο του Γιάννη Χάρη στα «Νέα»

«Παιδιόπλαστα» έχει ονομάσει ο Παντελής Μπουκάλας τα προϊόντα της γλωσσικής αφέλειας των παιδιών, λέξεις που πλάθουν χωρίς συνείδηση της διαδικασίας αυτής. Άλλες ηχομιμητικές, άλλες αυστηρά προσωπικές, αζεκλείδωτες **ακόμα και** για τους πιο οικείους της οικογένειας, όλες τους δοξάζουν τη γλώσσα, αυτήν που άλλοι τη θρηνολογούν για πεθαμένη. Ορισμένες από αυτές θέλησα να τις μεταφέρω εδώ. Βέβαια λέξεις φτιάχνουν και οι μεγάλοι. Εδώ όμως μας ενδιαφέρει η αυθόρμητη λεξιπλασία ενός παρθένου νου.

Μάλωναν τα παιδιά κάποιου φίλου, **όταν** το ένα διεκδικούσε όλο τον καναπέ: *ξαπλουριάρη* κατηγόρησε τον αδερφό το κοριτσάκι, *αναγκαζιάρα* τη χαρακτήρισε εκείνος. Εδώ **δηλαδή**, σε συνθήκες διαπληκτισμού, οι εκφραστικές ανάγκες είναι ιδιαίτερα πειστικές, και έδωσαν δύο εξαιρετικούς τύπους, τον προφανούς ετυμολογίας *ξαπλουριάρη* και την *αναγκαζιάρα* από το *αναγκάζω*. Σαν τι θα έπρεπε να ξέρει και να πει το κοριτσάκι; Πως είναι *επεκτατικός* ο αδερφός της; Κι εκείνος να την πει *καταπειστική*; Και πώς χαρακτηρίζεται από τον έκθαμβο μπόμπιρα ο μπαμπάς που όλα τα καταλαβαίνει; *καταλαβεστής*. Άλλου φίλου η κόρη *ζεβράχηκε*, όταν στέγνωσε, **αφού** σημασία είχε να ανατρέψει το κακό αποτέλεσμα του ότι βράχηκε. Ίδια και με το *ξενοχτώνει*. *Κηλίαση* έχει το κοριτσάκι, όταν του πονάει η κοιλιά, και έξω *βροχαλίζει*. Άλλο πιάνει και *κρεμώνεται*, αλείφεται δηλαδή με κρέμες, κι όταν περάσει ο θυμός της μαμάς, τη ρωτάει αν είναι τώρα *μέσα φρενών*. Ή παίζοντας, γίνεται τίγρης που θα βγάλει τα *γρατζούνια* του. *Καταδίψαστο* είναι άλλο. Άλλο παραπονιέται που το *μαρκαδόρισε* το αδερφάκι του. Περισσότερο προφανή είναι ο *ψωμιάρης* για τον φούρναρη, *ζυστατζής* αυτός που πουλάει Ξυστό, και χαρακτηριστικές οι «μεταφράσεις» *ματογιατρός* και *δρομοστρωτήρας*.

Παραμένοντας στην ενστικτώδη λεξιπλασία σε ιδιωτικό επίπεδο, δίνω ελάχιστα παραδείγματα από μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα: Φίλος διηγήθηκε τη σκηνή όπου νεαροί χαζεύουν μια βιτρίνα, και ένας αναφωνεί: «μα τι *απαισιότητα* είναι αυτή!». Βέβαια, η «απαισιότητα» υπάρχει σε λεξικά, όπως και τόσες λέξεις που **όμως** ποτέ δεν χρησιμοποιούνται: **έτσι**, στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχουμε και πάλι παραγωγή και όχι μεταφορά λέξης που οι νεαροί είχαν συναντήσει σε κάποιο λεξικό. Στην παραλία κάποιος αποφασίζει να κολυπήσει λίγο μακρύτερα, για να δει πώς είναι από κοντά αυτή η γυναίκα που από απόσταση μοιάζει εντυπωσιακή: «έχω *αινιγματιστεί*» μου είπε, και δεν μπορώ να βρω πιο εύγλωττο τύπο. Όχι, δεν είχε *προβληματιστεί*: είχε ίσως *ιντριγκαριστεί*; του είχε «εξαφθεί η περιέργεια»; Μα τι λέμε τώρα; Είχε *αινιγματιστεί*!

Θα κλείσω με επώνυμη δημιουργία, αλλά στο μήκος κύματος των «παιδιόπλαστων»: είναι ο *σταλεγάκιας* από το *Πλαθολόγιο λέξεων* του Λύο Καλοβυρνά. Όπου λοιπόν «σταλεγάκιας: το εκνευριστικό είδος ανθρώπου που επισημαίνει κάποιο λάθος σου και σου ρίχνει αλάτι στην πληγή, λέγοντας "Σ' τα 'λεγα εγώ, δεν σ' τα 'λεγα;"». Και τελευταίο σχετικό με τη γλώσσα, η «*καθεπερσία*: η μεμνίμοιρη τάση των ηλικιωμένων να δηλώνουν κάθε στιγμή ότι παλιά ήταν όλα καλύτερα ενώ τώρα με τους νέους που κυκλοφορούν...»

πλήρες κείμενο στη διεύθυνση http://ta-nea.dolnet.gr/print_article.php?e=A&f=18216&m=P15&aa=1

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου, περίπου εκατό (100) λέξεων.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Να βρείτε στο κείμενο δύο παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας.

B2. Ποια σημασία (*αιτία, επεξήγηση, αντίθεση, έμφαση, συμπέρασμα, χρονική σχέση*) έχουν καθεμιά από τις παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις του κειμένου που συμβάλλουν στη συνοχή του: ακόμα και, όταν, δηλαδή, αφού, όμως, έτσι.

B3. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: συνείδηση, προσωπικές, οικείου, διεκδικούσε, διαπληκτισμού.

B4. Ποια είναι η προσωπική θέση / οπτική γωνία του συγγραφέα (θετική ή αρνητική) σχετικά με την αυθόρμητη, ενστικτώδη παραγωγή λέξεων. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με δύο συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο.

Γ. Γράψετε ένα κείμενο για τη σχολική εφημερίδα περίπου τριακόσιες πενήντα με τετρακόσιες (350- 400) λέξεις. Σ' αυτό να αναφέρετε: Τα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου που εκφράζονται οι έφηβοι και του λεξιλογίου που χρησιμοποιούν. Πώς αντιμετωπίζει το σχολείο τις περιπτώσεις όπου οι νέοι εκφράζονται με το δικό τους τρόπο και το δικό τους λεξιλόγιο. Επίσης απαντάτε τεκμηριωμένα στο ερώτημα αν η ομιλία που διαμορφώνουν οι νέοι αποτελεί πλούτο ή υποβάθμιση της νεοελληνικής γλώσσας.

2. διαλεκτικοί θύλακοι της Ελληνικής

διασκευασμένο κείμενο της Μαρίας Αραποπούλου

Με τον όρο διαλεκτικοί θύλακοι της ελληνικής αναφερόμαστε σε διαλεκτικές εκδοχές της ελληνικής που επιζούν σε περιοχές εκτός της ελληνικής επικράτειας: ποντιακή σε περιοχές του Εύξεινου Πόντου· κατωϊταλική· μαριουπολίτικα στην Ουκρανία· κρητική σε περιοχές της Συρίας. Η μελέτη αυτών των γλωσσικών νησίδων παρουσιάζει ιδιαίτερο γλωσσολογικό και κοινωνιογλωσσολογικό ενδιαφέρον, αφού η επαφή τους με άλλες ισχυρότερες γλώσσες τις έχει επηρεάσει σημαντικά: εκτεταμένος δανεισμός σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα, χρήση που περιορίζεται σε μη δημόσια πεδία (οικογένεια, φιλικό περιβάλλον) και ταυτόχρονος εξοβελισμός τους από τον δημόσιο χώρο, παθητική ή μηδενική γνώση τους από τις νεότερες γενιές. Οι περισσότερες από αυτές αντιμετωπίζουν την ίδια απειλή που αντιμετώπισαν και οι εντός της ελληνικής επικράτειας διάλεκτοι από την κοινή νέα ελληνική: την εξαφάνιση.

Η επιβίωση των γλωσσικών θυλάκων εξαρτάται κυρίως από εξωγλωσσικούς παράγοντες. Η επιθυμία των ίδιων των ομιλητών για διατήρηση της γλωσσικής τους ιδιαιτερότητας είναι επίσης σημαντική, αλλά υποβόσκει πάντοτε ο κίνδυνος να πάρει χαρακτήρα φολκλορικό. Σήμερα, καθώς αναπτύσσεται ισχυρός λόγος περί γλωσσικών δικαιωμάτων, ίσως έχουν ωριμάσει οι συνθήκες ώστε να αντιμετωπιστούν οι διάλεκτοι αυτές όχι ως μνημειακά υπολείμματα, αλλά ως πηγές που συμβάλλουν στη διατήρηση του πολιτισμικού πλούτου της περιοχής όπου μιλιούνται.

Η ποντιακή είναι μία από τις πιο σημαντικές διαλέκτους της νέας ελληνικής -οι ενεργοί ομιλητές της υπολογίζεται ότι είναι πάνω από 300.000. Ο γεωγραφικός χώρος που καταλαμβάνει εκτεινόταν κατά μήκος των ακτών του Εύξεινου Πόντου σε περισσότερο από 400 χιλιόμετρα και προχωρούσε σε βάθος 100 χιλιομέτρων στην ορεινή ενδοχώρα. Τον 19ο αιώνα παρουσιάστηκε έντονο μεταναστευτικό ρεύμα προς τη ρωσική αυτοκρατορία, με αποτέλεσμα την ίδρυση πολυάριθμων ποντιακών κοινοτήτων στον Καύκασο, ενώ το 1924 με την ανταλλαγή των πληθυσμών οι χριστιανοί Πόντιοι ήρθαν να εγκατασταθούν στην Ελλάδα.

Η ποντιακή εμφανίζει σημαντικές κατά τύπους διαφοροποιήσεις. Ορισμένα από τα κοινά χαρακτηριστικά των διαφόρων τοπικών ποικιλιών είναι: η διατήρηση της προφοράς του η ως ε, π.χ. νύφε, Γιάννες κ.ά· η διατήρηση του τελικού -ν, π.χ. το πεγάδιν, το στόμαν· η συχνή παράλειψη του άρθρου μπροστά από λέξεις που αρχίζουν από φωνήεν· η παρουσία τριών ρηματικών θεμάτων: του αορίστου, του ενεστώτα και του παρατατικού· η θέση των αντωνυμιών μετά το ρήμα, π.χ. την ψυχή μ' α δίγω σε· η παρουσία του μορίου -πα, το οποίο διακρίνει το θέμα από το σχόλιο (δηλαδή την παλιά από τη νέα πληροφορία), π.χ. *aso kifalim-ra 'ap' το κεφάλι μου' κ.ά.* Στο επίπεδο του λεξιλογίου, εμφανίζονται αρκετά δάνεια από τις γλώσσες με τις οποίες ήρθε σε επαφή (αρμενική, καρτβελική, τουρκική, περσική και, πιο πρόσφατα, ελλαδική ελληνική, ρωσική). Η μορφολογία της διαλέκτου, ωστόσο, διευκολύνει την ενσωμάτωση των δανείων.

Η σύγχρονη κοινωνιογλωσσική κατάσταση της ποντιακής εμφανίζεται αρκετά περίπλοκη αλλά και πολύ ενδιαφέρουσα: στον ελλαδικό χώρο υπάρχει ήδη διαμορφωμένη μια ποντιακή κοινή -από τους ομιλητές του πρώτου προσφυγικού ρεύματος- ενώ σήμερα ο επαναπατρισμός των Ποντίων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης διαμορφώνει νέα δεδομένα με σημαντικές κοινωνιογλωσσικές και εκπαιδευτικές διαστάσεις.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις: α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου; β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα; γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε; δ) τι είδος κείμενο είναι;
2. Δώστε ένα τίτλο για καθεμιά από τις πέντε παραγράφους που να συμπυκνώνει το περιεχόμενό τους.
3. Σε ποια χαρακτηριστικά διαφέρει μια διάλεκτος όπως η ποντιακή;
4. Ποιοι λόγοι επηρεάζουν μια διάλεκτο; (την διαμόρφωση, επιβίωση και εξαφάνισή της).
5. «Σήμερα, καθώς αναπτύσσεται ισχυρός λόγος περί γλωσσικών δικαιωμάτων, ίσως έχουν ωριμάσει οι συνθήκες ώστε να αντιμετωπιστούν οι διάλεκτοι αυτές όχι ως μνημειακά υπολείμματα, αλλά ως πηγές που συμβάλλουν στη διατήρηση του πολιτισμικού πλούτου της περιοχής όπου μιλιούνται.»
Σε 300 περίπου λέξεις αναπτύξτε πως αντιλαμβάνεστε το παραπάνω απόσπασμα (κυρίως σε σχέση με τα υπογραμμισμένα σημεία).

3. Η παγκόσμια κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας

Τα αγγλικά είναι η διεθνής γλώσσα της επικοινωνίας που μιλιέται σχεδόν από το ένα τέταρτο των κατοίκων του πλανήτη. Η ανάδειξη της αγγλικής γλώσσας στη σημερινή κυρίαρχη θέση της δεν ήταν τυχαία, αλλά το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της εξάπλωσης της βρετανικής αυτοκρατορίας και, μεταγενέστερα, της επιρροής των Ηνωμένων Πολιτειών. Η ιστορία όμως αυτής της ανάδειξης είναι ταυτόχρονα και το χρονικό της πρωτοφανούς επιτυχίας της προπαγάνδας, που ασκήθηκε από μια ολιγάριθμη ομάδα, η οποία αποφάσισε να αξιοποιήσει πολιτικά τις δυνατότητες της αγγλικής γλώσσας.

Οι δάσκαλοι του 19^{ου} αιώνα είχαν ήδη αντιληφθεί τη σχέση ανάμεσα στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας και τη δημιουργία φιλοβρετανικών αισθημάτων στους μαθητές. Ωστόσο, μόλις μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έγινε συνείδηση ότι η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για προπαγανδιστικούς λόγους, γεγονός που οδήγησε, τη Βρετανία σε πρώτη φάση και αργότερα τις ΗΠΑ, να εκπονήσουν σχέδιο που στόχο είχε να κάνει την αγγλική γλώσσα την κυρίαρχη του πλανήτη.

Ο οραματιστής αυτού του σχεδίου ήταν ο Ρεξ Λίπερ, ένας ευφυής και γλωσσομαθής Αυστραλός –μιλούσε πέντε γλώσσες– που προσελήφθη το 1916 στην υπηρεσία προπαγάνδας του υπουργείου Πληροφοριών. Ήταν από αυτούς που διέκριναν πρώτοι τον κίνδυνο για την Ευρώπη από την άνοδο του Μουσολίνι και του Χίτλερ και τις βλέψεις του φασιστικού μηχανισμού πληροφόρησης. Οι Ναζί γνώριζαν ότι η γλώσσα είναι όπλο και προωθούσαν το όραμά τους για μια παγκόσμια γερμανόφωνη αυτοκρατορία. Ο Ρούντολφ Ες είχε διακηρύξει: «Όταν το Ράιχ θα γίνει εκατό χρονώ, τα αγγλικά θα έχουν γίνει μια ασήμαντη γερμανική διάλεκτος».

Κατά τον Λίπερ, η Βρετανία δεν αντιλαμβανόταν τον κίνδυνο. Υποστήριξε λοιπόν τον εξοπλισμό της, αλλά πάνω απ' όλα, συνέλαβε το σχέδιο για τον «αγγλικό τρόπο» απάντησης στον εχθρό. Το 1934, ύστερα από εισήγησή του, ιδρύθηκε ένας πολιτιστικός οργανισμός, το Βρετανικό Συμβούλιο για τις Σχέσεις με τις Άλλες Χώρες, με στόχο την «εξάπλωση των βρετανικών ιδεών και του αγγλικού τρόπου ζωής και την ενθάρρυνση της εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας», με την πειθώ και όχι με προπαγανδιστικά μέσα.

Παρά τις διαβεβαιώσεις, οι στόχοι ήταν σαφώς πολιτικοί. Τα πρώτα γραφεία λειτούργησαν σε περιοχές με στρατηγική σημασία για το Λονδίνο, όπως στη Μέση Ανατολή όπου το Σουέζ ήταν το πέρασμα για τις αποικίες στην Ασία. Επισήμως, το Βρετανικό Συμβούλιο ήταν ανεξάρτητος οργανισμός, αλλά χρηματοδοτούνταν από το κράτος και στην ουσία ήταν το πολιτιστικό τμήμα των πρεσβειών. Φυσικά, η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας ήταν από τις βασικές λειτουργίες του οργανισμού.

Στο τέλος του πολέμου, τα αγγλικά ήταν η γλώσσα των νικητών και εκατοντάδες χιλιάδες νέοι μαθητές είχαν έρθει σε επαφή με αυτή. «Σε μια γενιά τα αγγλικά μπορούν να γίνουν παγκόσμια γλώσσα, η δεύτερη γλώσσα σε όσες χώρες δεν είναι ήδη η πρώτη», αναφέρεται στο έγγραφο που αποτέλεσε την αρχή του μεγαλύτερου προγράμματος εξάπλωσης μιας γλώσσας. Τόσο οι βρετανικές όσο και οι αμερικανικές κυβερνήσεις χρηματοδότησαν αδρά την ίδρυση πανεπιστημίων και κέντρων γλώσσας σε όλο τον αναπτυσσόμενο κόσμο και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60,

περίπου 350 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο, το ένα δέκατο του πληθυσμού της γης, μιλούσε αγγλικά.

Η Βρετανία είχε χάσει τον πολιτικό και οικονομικό έλεγχο, αλλά πίστευε ότι μέσω της γλώσσας μπορούσε να «αποικίσει» στη σκέψη. Και όχι μόνο αυτή. Σήμερα, καθώς οι νέες τεχνικές επικοινωνίας και τα οικονομικά συστήματα φτάνουν σε κάθε γωνιά του πλανήτη, η αγγλική γλώσσα εξακολουθεί να κρατά τα πρωτεία. Μολονότι η γλώσσα έχει «σπάσει τους κάβους» και δεν είναι πια αγκυροβλημένη στις μητρικές χώρες της, τη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, η επίδρασή της εξαπλώνεται συνεχώς. Περισσότεροι από 1,5 δισεκατομμύρια πολίτες σε όλο τον κόσμο είναι σε θέση να την μιλούν, έστω στοιχειωδώς.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Με μία φράση αποδώστε το περιεχόμενο καθεμιάς από τις επτά παραγράφους

3. Απαντήστε σημειώνοντας δίπλα σε κάθε φράση: ΣΩΣΤΟ, ΛΑΘΟΣ

α. Η εξάπλωση της αγγλικής γλώσσας οφείλεται στην ευκολία της σε σχέση με άλλες γλώσσες.

β. Η αγγλική γλώσσα γίνεται κυρίαρχη με τις προσπάθειες που κάνουν οι Άγγλοι δάσκαλοι το 19^ο αι.

γ. Οι Ναζί θεωρούσαν τη γλώσσα σημαντικό όπλο για την επικράτησή τους εναντίον των Άγγλων

δ. Το Βρετανικό Συμβούλιο έχει ως μόνο στόχο την διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας σε ξένους

ε. Το Βρετανικό Συμβούλιο δεν είναι ανεξάρτητο αλλά έχει άμεση σχέση με τις πρεσβείες της Βρετανίας

στ. Μετά τον Β.Π.Π. οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί χρηματοδότησαν πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα για την προώθηση της αγγλικής στον κόσμο

ζ. Σήμερα η εξάπλωση και κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας κινδυνεύει να χάσει τα πρωτεία

4. Να αντικατασταθούν οι υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου με συνώνυμες: διεθνής, ολογάριθμη, αντιληφθεί, ευφυής, όραμα, εισήγηση

5. «... η γλώσσα έχει «σπάσει τους κάβους» και...» Εξηγήστε τη χρήση των εισαγωγικών του κειμένου

6. Σε ένα κείμενο 300 περίπου λέξεων να αναπτύξετε τα πλεονεκτήματα που αποκτά το άτομο μαθαίνοντας ξένες γλώσσες. Το κείμενο απευθύνεται σε μαθητές του δημοτικού που δεν μαθαίνουν καμία ξένη γλώσσα και σκοπό έχει να τους παρακινήσει.

4. η ελληνική γλώσσα ως ξένη

«...αφού αγαπώ την Ελλάδα τόσο πολύ, πρέπει να ξέρω τη γλώσσα πολύ καλά για να μαθαίνω ό,τι έχει σχέση μ' αυτήν...»(Απάντηση σπουδαστή στην ερώτηση, γιατί μαθαίνει την ελληνική ως ξένη γλώσσα)

Δέσποινα Κυριακού - Φιλολόγος, Υποψήφια διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι

"Τα προγράμματα του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γλωσσών, που αφορούν στη διδασκαλία ξένων γλωσσών, καλύπτουν, σε μεγάλο βαθμό τις μορφωτικές ανησυχίες των φιλομαθών Φιλανδών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μελέτη του "πληθυσμού" των υποψηφίων Ελληνομαθών, αφού αυτή καθορίζει τους λόγους για τους οποίους ο κάθε ενδιαφερόμενος επιλέγει να διδαχθεί την ελληνική ως ξένη γλώσσα.

Ο "πληθυσμός της τάξης" περιλαμβάνει τους σπουδαστές του τμήματος Κλασικής Φιλολογίας, ηλικίας 18-25 χρόνων περίπου, που θεωρούν αυτονόητη την εκμάθηση της Νέας Ελληνικής ως συνέχειας της Αρχαίας. Επιπλέον, η Νεοελληνική ως μάθημα επιλογής, εξεταζόμενο και βαθμολογούμενο κανονικά, τους δίνει μονάδες που προσμετρώνται στην εξαγωγή του τελικού βαθμού του πτυχίου.

Οι σπουδαστές του Ανοικτού Πανεπιστημίου αποτελούν ακόμα μια ενδιαφέρουσα ομάδα. Είναι άτομα επαγγελματικά αποκατεστημένα και κοινωνικά καταξιωμένα, στα οποία μεταδόθηκε ο "ιός" του φιλελληνισμού μετά από τουριστική επίσκεψη στην Ελλάδα είτε μετά από γνωριμία με τον ελληνικό πολιτισμό και τη σύγχρονη πραγματικότητα μέσω φίλων ή μέσω κειμένων ελληνικών, μεταφρασμένων στη Φινλανδική.

Το Ινστιτούτο Γλωσσών είναι ανεξάρτητος φορέας, συνεργαζόμενος στενά με το Πανεπιστήμιο. Η ηλικία των σπουδαστών κυμαίνεται μεταξύ 18 και ...75 χρόνων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι η εκμάθηση της Ελληνικής, μιας γλώσσας με περιορισμένη διάδοση, αποτελεί τρίτη επιλογή μετά την Αγγλική, που καταλαμβάνει σταθερά την πρώτη θέση, και τη Σουηδική, η εκμάθηση της οποίας είναι σχεδόν υποχρεωτική.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Να δώσετε ένα τίτλο για κάθε παράγραφο ώστε να αποδίδεται το περιεχόμενό της.

3. Σε πόσες κατηγορίες «μαθητών» της νεοελληνικής γλώσσας αναφέρεται το πρώτο κείμενο; Ποιες είναι; Περιγράψτε έναν «μαθητή» με βάση στοιχεία του κειμένου αλλά και όπως τον φαντάζεστε.

4. Ποια είναι η θέση της νεοελληνικής γλώσσας στη Φινλανδία;

5. Γράψτε ένα κείμενο 300 περίπου λέξεων όπου προσπαθείτε να πείσετε έναν αλλοδαπό φίλο σας να μάθει τη νεοελληνική γλώσσα.

5. Η ΝΕ ως ξένη γλώσσα: προβλήματα, στόχοι και προοπτικές ενός νέου επιστημονικού κλάδου.

*Χαραλαμπίκης Χριστόφορος - Παν/μιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή,
Τμήμα Φιλολογίας - Τομέας Γλωσσολογίας*

«Η διδασκαλία της νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας αποτελεί ένα σχετικά νέο γνωστικό αντικείμενο, το οποίο έχει γνωρίσει τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερη άνθηση. Αξιοποιείται η εμπειρία πολλών χωρών της Ευρώπης για ανάλογα εγχειρήματα επαναπροσδιορισμού των στόχων και επιδιώξεων της διδασκαλίας της μητρικής σε αλλοδαπούς στα πλαίσια των κοινωνικών και οικονομικών ανακατατάξεων που συμβαίνουν με ταχύτατους ρυθμούς σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Επιβάλλεται να επαναπροσδιοριστούν και να εξειδικευτούν οι στόχοι της διδασκαλίας της γλώσσας μας με κριτήριο τους εκάστοτε αποδέκτες, από τους ξένους φοιτητές που σπουδάζουν στην Ελλάδα ως τους οικονομικούς μετανάστες και τα παιδιά τους...»

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;
2. Να ξαναγράψετε το κείμενο προσπαθώντας να μειώσετε την έκτασή του κατά το μισό
3. Να βρείτε στο κείμενο πέντε σύνθετες λέξεις και να τις χρησιμοποιήσετε σε σύντομες φράσεις ανάλογα με τη σημασία τους
4. «Επιβάλλεται να επαναπροσδιοριστούν και να εξειδικευτούν οι στόχοι της διδασκαλίας της γλώσσας μας με κριτήριο τους εκάστοτε αποδέκτες, από τους ξένους φοιτητές που σπουδάζουν στην Ελλάδα ως τους οικονομικούς μετανάστες και τα παιδιά τους».

Γιατί η νεοελληνική θα πρέπει να διδάσκεται ως ξένη γλώσσα; Ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι της διδασκαλίας; (80-100 λέξεις)

6. Παιδιά που δεν ξέρουν τι θα πει σχολείο

Η ετήσια έκθεση της Unicef υπενθυμίζει στους πολιτισμένους τις δεσμεύσεις απέναντι στις φτωχές χώρες

Κείμενο της Έλενας Καρανάτση από τον ημερήσιο τύπο

Η ανθρώπινη ευημερία, το υπέρτατο αγαθό που επαγγέλλεται κάθε πολιτική εξουσία και κοινωνία εξαρτάται άμεσα από την παροχή βασικής εκπαίδευσης με ίσους όρους για όλους. Αυτό είναι το κεντρικό συμπέρασμα της ετήσιας έκθεσης της Unicef για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο στο κατώφλι του 2004, η οποία παρουσιάζεται σήμερα με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Σύμφωνα με την έκθεση, η παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης στα κορίτσια θα βελτιώνει σημαντικά άλλους δείκτες ευημερίας, καθώς σήμερα η πλειονότητα των χωρών με τα χαμηλότερα ποσοστά εγγραφής κοριτσιών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά παιδικής θνησιμότητας, όπου περισσότερα από το 15% των παιδιών χάνουν τη ζωή τους πριν συμπληρώσουν τα πέντε τους χρόνια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα διατηρεί ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας (0,5%) ενώ τη θλιβερή πρωτιά έχει η Σιέρα Λεόνε με ποσοστό 28,4%. Το προσδόκιμο επιβίωσης είναι ιδιαίτερα υψηλό στη χώρα μας συγκριτικά με τον υπόλοιπο πλανήτη, καθώς αγγίζει τα 78 έτη ζωής, ενώ την πρώτη θέση διατηρούν οι Ιάπωνες (81 χρόνια), ενώ μόλις τα 33 χρόνια φθάνουν κατά μέσο όρο οι κάτοικοι της Ζάμπια.

Από τους υπόλοιπους δείκτες που παρουσιάζει η έκθεση, αξίζει να σημειωθεί ότι μηδενικά ποσοστά αναλφαβητισμού εμφανίζουν μόνο οι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και τα νησιά Μπαρμπαίντος, ενώ η Ελλάδα έχει 3% αναλφαβητισμό. Στον αντίποδα, οι αφρικανικές χώρες υπολείπονται ακόμη αρκετά, με πρώτη σε αναλφαβητισμό τη Νιγηρία (84%). Από τα 121 εκατομμύρια παιδιά που απέχουν από τη σχολική διαδικασία ανά τον κόσμο, τα 65 εκατομμύρια είναι κορίτσια. Υπολογίζεται ότι το 83% όλων των κοριτσιών που δεν υπήρξαν μαθήτριες ζουν στην Αφρική, τη Νότια Ασία και τον Ειρηνικό.

Η έκθεση δείχνει ότι τα κορίτσια που αποστερούνται εκπαίδευσης είναι πιο ευάλωτα στη φτώχεια, την πείνα, τη βία, την κακοποίηση, την εκμετάλλευση και τη διακίνηση και διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από ασθένειες. Διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες και τα διεθνή χρηματοοικονομικά ιδρύματα απέτυχαν να σταθούν στο ύψος των δεσμεύσεών τους να χρηματοδοτήσουν την εκπαίδευση. Αυτό πιθανότατα αποδίδεται στην τρέχουσα ενασχόληση με την ασφάλεια, η οποία σχεδόν μονοπόλησε τα επενδυτικά προγράμματα.

Η Unicef, στο πλαίσιο του απολογισμού δράσης της, αναφέρει το παράδειγμα 13 χωρών, στις οποίες εφαρμόστηκαν προγράμματα με στόχο την ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση. Ειδικότερα, στο Αφγανιστάν, η εκστρατεία «Πίσω στο Σχολείο» έδωσε τη δυνατότητα σε 4 εκατομμύρια παιδιά να εγγραφούν στο σχολείο και από αυτά το ένα εκατομμύριο ήταν κορίτσια.

1. Κάθε φράση αναφέρεται αντίστοιχα σε μία παράγραφο. Απαντήστε χαρακτηρίζοντας: σωστή, λάθος
 - α. Το κείμενο ξεκινά από μια γενική κρίση
 - β. Τα στατιστικά στοιχεία συσχετίζουν την εκπαίδευση των κοριτσιών με την παιδική θνησιμότητα
 - γ. Το πρόβλημα του αναλφαβητισμού παρουσιάζεται πολύ σημαντικό σ' όλο τον κόσμο
 - δ. Η απουσία εκπαίδευσης κάνει τον πληθυσμό και κυρίως τα κορίτσια πιο ευάλωτο σε πολλά άλλα προβλήματα
 - ε. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα όταν χρηματοδοτούνται και εφαρμόζονται φέρνουν αποτελέσματα

2. Κάθε φράση αναφέρεται αντίστοιχα σε μία παράγραφο. Απαντήστε σύντομα
 - α. Ποιες είναι οι δύο έννοιες που συνδέονται στην πρώτη παράγραφο;
 - β. Ποιες είναι οι δύο έννοιες που συνδέονται στην δεύτερη παράγραφο;
 - γ. Ποιος είναι ο χαρακτήρας κυρίως των θυμάτων του αναλφαβητισμού; (τρίτη παράγραφος)
 - δ. Τι εμπόδισε την χρηματοδότηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων; (τέταρτη παράγραφος)
 - ε. Υπάρχουν ενδείξεις ότι η Unicef μπορεί να κάνει κάτι θετικό για την αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού; (πέμπτη παράγραφος)

3. Εντοπίστε και εξηγήστε τη μεταφορική φράση της πρώτης παραγράφου.

4. Να βρεθούν συνώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου: επαγγέλλεται, ευημερία, προσδόκιμο, ευάλωτα, δεσμεύσεων.

5. Όπως προκύπτει από την τρίτη και τέταρτη παράγραφο ο αναλφαβητισμός πλήττει κυρίως τα κορίτσια και ευθύνεται για πλήθος άλλα προβλήματα; Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό; Τι δείχνει για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία;

6. Ποια σημαντικά προβλήματα επιφέρει ο αναλφαβητισμός; Εξετάστε το πρόβλημα από ατομική, εθνική και παγκόσμια σκοπιά. Γράφετε επιστολή σε εφημερίδα συμμετέχοντας σε δημόσιο διάλογο από τη στήλη των αναγνωστών.

7. Τεχνολογικός αναλφαβητισμός

Παλιά, η σχολική εκπαίδευση στη χώρα μας δεν ήταν υποχρεωτική, κι έτσι πάρα πολλά παιδιά, κυρίως κορίτσια -φτωχών οικογενειών από την επαρχία και τις πόλεις-, δεν έμαθαν να διαβάζουν και να γράφουν. Από τότε, όμως, πολλά άλλαξαν. Οι οικονομικές συνθήκες της χώρας μας βελτιώθηκαν και η σχολική εκπαίδευση έγινε υποχρεωτική (αρχικά για το δημοτικό και στη συνέχεια για το γυμνάσιο) για όλους. Φυσικό λοιπόν, είναι το "X" που σχεδίαζε, αντί υπογραφής, η προγιαγιά και ο προπάππος μας να ανήκει πλέον στο παρελθόν και οι περισσότεροι να ξέρουμε να βάζουμε φαρδιά πλατιά την υπογραφή μας είτε στο θρανίο, όταν βαριόμαστε στην τάξη, είτε στο διαγώνισμα της γλώσσας ή των μαθηματικών..

Πρόσφατα ένας φίλος μου, με πληροφόρησε ότι στο Ίντερνετ μπορείς να βρεις οποιαδήποτε πληροφορία θέλεις, να μιλήσεις με όποιον θέλεις, ότι ώρα θέλεις. Μου έλεγε, επίσης, πόσο διευκολύνουν την επικοινωνία οι υπολογιστές, αφού πια ο καθένας μπορεί να έχει από έναν στη δουλειά του ή στο σπίτι του. Ισχύει όμως αυτό; Οι άνθρωποι που έχουν γνώση και πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες είναι ελάχιστοι! Σύμφωνα με κάποιες έρευνες που έχουν γίνει, αυτοί που δεν έχουν παροχή ηλεκτρικού ρεύματος είναι πολύ περισσότεροι απ' αυτούς που σερφάρουν στο Ίντερνετ!

Κάποιοι υποστηρίζουν ότι από την εποχή των παππούδων και των γιαγιάδων μας έχουν αλλάξει πολύ τα πράγματα . Εννοούν ότι όπως παλαιότερα κάποιος που δεν γνώριζε γραφή και ανάγνωση έμενε έξω από τις εξελίξεις της εποχής του, έτσι ακριβώς μένει έξω από τις εξελίξεις κι αυτός που δεν μπορεί να παρακολουθήσει την τεχνολογική πρόοδο της εποχής μας. Σήμερα, όσοι μένουν εκτός τεχνολογικών εξελίξεων δεν είναι μόνο αυτοί που κατάγονται από μη αστικά κέντρα, αλλά κι αυτοί που είναι φτωχοί.

Όσο πιο απαιτητική γίνεται η καθημερινή ζωή, τόσο πιο εύκολο είναι κάποιος να μένουν έξω από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Αν σκεφτούμε ότι πολλές από τις εργασίες που κάνουν ευκολότερη την καθημερινή ζωή γίνονται μέσω υπολογιστών, και μόνο 3 στους 10 έχουν τη δυνατότητα να αγοράσουν υπολογιστή, τι γίνεται με τους υπόλοιπους 7; Πιο συγκεκριμένα, αν 1 στους 100 απ' όλο τον κόσμο έχει την δυνατότητα να κατανοήσει και να χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες, τι γίνεται με τους υπόλοιπους 99;

Αφού ο αναλφαβητισμός συνδέεται με τη φτώχεια (ή τον πλούτο), μια πολύ καλή λύση θα ήταν φτηνή τεχνολογία για όλους. Ή ίσως κάτι τελείως διαφορετικό: ένα σύστημα που θα μας επέτρεπε να συμμετέχουμε σε όλα με ίσους όρους, ανεξαρτήτως χρημάτων, γνώσεων, τόπου καταγωγής, φύλου και ηλικίας.

A. K., 2ο Γυμνάσιο Κοζάνης

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Κάθε φράση αναφέρεται αντίστοιχα σε μία παράγραφο, απαντήστε χαρακτηρίζοντας: σωστό, λάθος

- α. Ο αναλφαβητισμός δεν μειώθηκε παρά την καθιέρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης
- β. Το Ίντερνετ προσφέρει πολλές δυνατότητες αλλά ελάχιστοι μπορούν να τις έχουν
- γ. Από τον τεχνολογικό αναλφαβητισμό πλήττονται όσοι ζουν στην ύπαιθρο αλλά και όσοι δεν έχουν οικονομική άνεση
- δ. Η πλειοψηφία του πληθυσμού είναι αποκλεισμένη από τις τεχνολογικές εξελίξεις που κάνουν ανετότερη τη ζωή
- ε. Η καλύτερη λύση για να αντιμετωπιστεί ο αναλφαβητισμός είναι η εκπαίδευση να ξεπερνά τις οικονομικές και άλλες ανισότητες
3. Να διατυπώσετε την παρακάτω φράση ώστε να δείχνει χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης: «Όσο πιο απαιτητική γίνεται η καθημερινή ζωή, τόσο πιο εύκολο είναι κάποιος να μένουν έξω από τις τεχνολογικές εξελίξεις.»
4. Να διατυπώσετε την παρακάτω φράση ώστε να δείχνει ανώτερο επίπεδο μόρφωσης: «Κάποιοι υποστηρίζουν ότι από την εποχή των παπούδων και των γιαγιάδων μας έχουν αλλάξει πολύ τα πράγματα».
5. Να εξηγηθεί το νόημα της μεταφορικής φράσης: «...που σερφάρουν στο Ίντερνετ!
6. Γράφετε μια εργασία που θα δημοσιευτεί σε σχολικό περιοδικό. Πρέπει να διευκρινίσετε την έννοια του τεχνολογικού αναλφαβητισμού και στη συνέχεια να αναφερθείτε στο μέγεθος του προβλήματος. Τέλος να διερευνήσετε τα αίτια του. (250-300 λέξεις)

8. Μόνον διά της αγάπης

Διασκευασμένο κείμενο του Νίκου Γ. Ευδάκη από τον ημερήσιο τύπο.

Στα νοικοκυριά με παιδιά, το κέντρο του βίου είναι τα παιδιά. Νήπια, πρωτάκια, ατίθασοι μαθητές, τρικυμιώδεις έφηβοι, φευγάτοι φοιτητές...

Οι σαράντα-κάτι γονείς, νέοι και ακμαίοι, όταν μιλούν για τα παιδιά που μεγαλώνουν πλάι τους, για τους εφήβους που «συγκατοικούν» σπίτι τους, νιώθουν αμήχανα υπερήλικες... «Όταν ακούω τον γιο μου, αισθάνομαι γριά, σηκώνω τα χέρια...» εξομολογείται η σαραντάχρονη φίλη, επιτυχημένη επαγγελματίας, «περπατημένη» και εξεγερμένη στα νιάτα της, καλλιεργημένη, με δυο λόγια: μοντέρνα.

Τι δεν καταλαβαίνει ο μοντέρνος γονιός από το ακόμη πιο μοντέρνο παιδί του; Τι διαφεύγει; Δεν έχω εύκολη απάντηση, αλλά τολμώ να πω ότι το «χάσμα» –όσο υπάρχει– είναι νοητικό και, κυρίως, συναισθηματικό. Όταν λέω νοητικό δεν εννοώ μόνο τη νέα ψηφιακή κουλτούρα, τους υπολογιστές, το Διαδίκτυο. Εννοώ το συνολικό πλέγμα πληροφορίας και ψυχαγωγίας, εντός του οποίου μεγαλώνει το παιδί, εννοώ την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, τα περιοδικά· αυτό το ποτάμι σημάτων –ό,τι αποκαλούμε infotainment– εκπαιδεύει το παιδί υπερβολικά, τόσο πολύ που δεν μπορούν να το ανταγωνιστούν η οικογένεια και το σχολείο.

Η οικογένεια δεν μπορεί, διότι από καιρό έχει πάψει να είναι ο βασικός εκπαιδευτής του παιδιού: οι σημερινοί γονείς τρέχουν από δουλειά σε δουλειά για να καταλήξουν αγχωμένοι στο σπίτι. Τον ρόλο τους ζητούν να τον αναπληρώσει το σχολείο, αλλά κι αυτό δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στις πολλαπλές απαιτήσεις. Δεν μπορεί να αναπληρώσει τη, συχνά λειψή, βασική κοινωνικοποίηση του παιδιού, που κανονικά θα έπρεπε να δώσει το οικογενειακό περιβάλλον. Και δεν μπορεί επίσης να ανταγωνιστεί την ακαταμάχητη καταιγίδα της τηλεόρασης και των ψηφιακών μέσων.

Πολλοί από τους σημερινούς γονείς δεν είναι τεχνοαναλφάβητοι – κάθε άλλο. Άρα το χάσμα δεν είναι τεχνικό, γνωστικό. Οι δυσκολίες επικοινωνίας και αλληλοκατανόησης πηγάζουν από τις χρήσεις της τεχνολογίας, και τις προσδοκίες. Για τον γονιό το Διαδίκτυο είναι εργαλείο, και μια θαυμαστή δυνατότητα. Για το παιδί είναι ένα οικείο παράθυρο διαρκώς ανοιχτό, σε έναν κόσμο χωρίς ορατά σύνορα. Για τον γονιό η τηλεόραση είναι ένα αναγκαίο κακό, ένα υπνωτικό για μετά τη δουλειά· είναι επίσης ένας νεωτερισμός που δεν τον έχει χωνέψει κατά βάθος. Για το παιδί είναι η τάξη του κόσμου, είναι το κέρασ της Αμαλθείας, ένας αγωγός που εκπαιδεύει και ψυχαγωγεί αδιάκοπα· και κυρίως ένας μηχανισμός που το ενηλικιώνει αιφνίδια, που διαλύει τα παραμύθια και τον Άγιο Βασίλη, που σαρώνει το μαγικό προστατευτικό κλουβί της παιδικής ηλικίας, και βάζει το παιδί σε μια πάμφωτη εξωοικιακή πραγματικότητα.

Η πραγματικότητα της τηλεψηφιακής «εκπαίδευσης» εκτοπίζει την παλαιού τύπου μαγεία και στη θέση της βάζει μια νέα· ο ορθάνοιχτος κόσμος της επικοινωνιακότητας δεν φέρνει απαραίτητως περισσότερη ή πιο ουσιαστική επικοινωνία, το αντίθετο: οι τεχνομορφωμένοι γονείς έχουν κι αυτοί προβλήματα κατανόησης των παιδιών τους. Το πέρασμα των παιδιών από την τηλεψηφιακή κουλτούρα, είναι το πέρασμα από τον κόσμο της παιδικότητας στον κόσμο των μεγάλων, είναι η νέου τύπου μνητήρια τελετή, το rite de passage. Και είναι ανεξέλεγκτη.

Το μείζον παραμένει η συναισθηματική σχέση. Δηλαδή, η αγάπη... Ο Γκαίτε λέει ότι η πραγματική δύναμη είναι να ξέρεις ότι σε αγαπούν και όχι να ξέρεις ότι κατέχεις δύναμη. Η αγάπη, όταν υπάρχει και τη νιώθεις πάνω

σου, σε κάνει να νιώθεις άτρωτος. Αυτό προσφέρει η οικογένεια, αυτή είναι η πρωτογενής παιδεία που δίνει στο παιδί. Τα παιδιά που γεύτηκαν αγάπη πιστεύουν στους ανθρώπους, ό,τι κι αν τύχει. Αυτό είναι που λείπει σήμερα, που φαίνεται να φυραίνει, παρότι όλοι οι γονείς τη δίνουν κι όλα τα παιδιά την αποζητούν. Σκαλώνουμε στη μετάγχιση, στην αμφίδρομη κυκλοφορία αυτής της δύσκολης αγάπης. Ποτέ δεν ήταν εύκολη, μα σήμερα είναι δυσκολότερη. Αλλά μόνο γι' αυτό αξίζει να νοιαζόμαστε· όλα τ' άλλα σβήνουν.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Σημειώστε στα τετράδιά σας τον αριθμό των φράσεων και χαρακτηρίστε δίπλα: σωστό, λάθος.

Σύμφωνα με το κείμενο:

- 2α . Οι σύγχρονοι γονείς νιώθουν κοντά στα παιδιά τους.
- 2β. Τα παιδιά συνεχίζουν να εκπαιδεύονται κατά κύριο λόγο από την οικογένεια και το σχολείο.
- 2γ. Το σχολείο αναπληρώνει το εκπαιδευτικό και κοινωνικοποιητικό ρόλο της οικογένειας.
- 2δ. Τα παιδιά αντιλαμβάνονται διαφορετικά από τους γονείς τους τη χρήση της τεχνολογίας.
- 2ε. Ακόμα και οι γονείς που έχουν καλή σχέση με την τεχνολογία δεν μπορούν να κατανοήσουν τα παιδιά τους.
- 2στ. Η συναισθηματική προσέγγιση των παιδιών από τους γονείς τους είναι το σημαντικότερο και το δυσκολότερο στη σχέση γονιών και παιδιών.

3. Σε ποια παράγραφο διαπιστώνει ο συγγραφέας την αδυναμία της οικογένειας και του σχολείου να εκπαιδεύσουν και να κοινωνικοποιήσουν τα παιδιά; Γιατί συμβαίνει αυτό; (50 λέξεις)

4. Πώς συνδέονται (λεκτικά και νοηματικά) η δεύτερη με την τρίτη και η τρίτη με την τέταρτη παράγραφο; (50 λέξεις)

5. Εξηγήστε την χρήση των εισαγωγικών σε κάθε περίπτωση στη δεύτερη παράγραφο. (50 λέξεις)

6. το «*χάσμα*» –*όσο υπάρχει*– είναι νοητικό και, κυρίως, συναισθηματικό: Πώς αντιλαμβάνεστε τη διαπίστωση του συγγραφέα;

7. Οι μαθητικές κοινότητες οργανώνουν εκδήλωση και προσκαλούν γονείς και καθηγητές να την παρακολουθήσουν. Αναλαμβάνεις να μιλήσεις για τον τρόπο που βλέπει ένας έφηβος την οικογένεια και το σχολείο και τις προσδοκίες που έχει από τους γονείς και τους καθηγητές του. (400 λέξεις)

9. Δεν υπάρχει χρόνος ούτε και χρήματα

Οι περισσότεροι μαθητές, που δεν διαθέτουν ιδιαίτερα υψηλό χαρτζιλίκι, ξοδεύουν κατά μέσο όρο 40 ευρώ την εβδομάδα. Η εβδομαδιαία έξοδος ενός μέσου μαθητή είναι συνήθως για «καφέ» σε κάποιο στέκι, όπου θα συναντήσει φίλους και γνωστούς για να ανταλλάξουν «τα νέα της εβδομάδας» πάνω από ένα ρόφημα το οποίο θα κοστίσει γύρω στα 3,5 ευρώ. Αλλά η εθιμοτυπική σαββατοκυριακάτικη έξοδος στις καφετέριες μπορεί να είναι και ακριβότερη. Η 16χρονη Αγγελική, μαθήτρια της Β΄ τάξης του λυκείου στη Ν. Σμύρνη, προτιμάει τις καφετέριες της περιοχής για να απολαύσει το ποτό της (που στοιχίζει τουλάχιστον 6 ευρώ) με τους φίλους της. Συνήθως μετά ικανοποιούν την πείνα τους με κάποιο σουβλάκι σε fast food (4-5 ευρώ).

Η βραδινή έξοδος, που αποτελεί και το γεγονός του μήνα, γίνεται Σάββατο σε κάποιο νυχτερινό κέντρο και κοστίζει γύρω στα 40 - 50 ευρώ. «Θα ήθελα να βγαίναμε σε κάποιο μαγαζί πιο συχνά από μία φορά τον μήνα, αλλά δεν υπάρχει χρόνος ούτε και χρήματα», δηλώνει ο 16χρονος Νίκος, μαθητής Β΄ Λυκείου, στο Χαλάνδρι. Τα καθημερινά έξοδα, από την άλλη, ενός μέσου μαθητή λυκείου συνοψίζονται στον πρωινό καφέ (2 ευρώ) πριν από την πρώτη ώρα μαθημάτων, σε ένα ελαφρύ γεύμα στο σχολείο -όπως είναι μια τυρόπιτα ή ένα σάντουιτς (1-1,5 ευρώ)- καθώς και στον απογευματινό καφέ ή το αναψυκτικό στο φροντιστήριο (2 ευρώ).

Η 17χρονη Φάνια, μαθήτρια Γ΄ Λυκείου, δηλώνει πως η ίδια, όπως και οι περισσότεροι μαθητές, είναι φειδωλή στα ημερήσια έξοδά της, προσπαθώντας να εξοικονομήσει χρήματα για την έξοδο του Σαββάτου ή για αγορά ρούχων. «Αγοράζω ρούχα κάθε εποχή. Το φθινόπωρο και την άνοιξη λιγότερο, αλλά το καλοκαίρι και τον χειμώνα οι ανάγκες είναι αυξημένες. Θα πάρω ένα ακριβό παντελόνι ή μπλουζάκι και δύο τρία ακόμη, φθηνά», δηλώνει η 17χρονη Πέρσα, μαθήτρια Β΄ Λυκείου Γλυφάδας. Ο προϋπολογισμός του 18χρονου Παρασκευά δεν επιβαρύνεται από την αγορά ρουχισμού, διότι «δεν με απασχολεί τόσο πολύ τι θα φοράω» αλλά φαίνεται πως ξοδεύει παραπάνω σε φαγητό, καθημερινά (7 ευρώ), ενώ παίζει με φίλους ποδόσφαιρο (5Χ5), το οποίο του στοιχίζει 5 ευρώ για το γήπεδο. Ταυτόχρονα, φροντίζει να του μένουν χρήματα για μουσικά cd .

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;
2. Με μια φράση 15-20 λέξεων αποδώστε το περιεχόμενο κάθε μιας από τις τρεις παραγράφους.
3. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος;
4. Στην πρώτη παράγραφο να βρείτε δύο συνώνυμες λέξεις. Στην τρίτη παράγραφο να βρείτε δυο αντώνυμες λέξεις.
5. Οι νέοι που αναφέρονται ονομαστικά στο κείμενο δεν ιεραρχούν με τον ίδιο τρόπο τις ανάγκες τους. Να βρείτε τρεις περιπτώσεις που διαθέτουν τα

χρήματά τους για διαφορετικό λόγο. Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι οι νέοι δε διαθέτουν το χαρτζιλίκι τους για πράγματα όπως η αγορά ενός βιβλίου, ο κινηματογράφος ή το θέατρο;

Περίληψη

1^η εκδοχή

Το κείμενο στην πρώτη παράγραφο μας αναφέρει ότι το μέσο χαρτζιλίκι των νέων αγγίζει τα 40 ευρώ την εβδομάδα και τα παιδιά το χρησιμοποιούν σε διάφορα ροφήματα, ποτά και φαγητά.

30 λέξεις

Εκφραστική επεξεργασία

αρχικά¹

αρχή

Το κείμενο στην πρώτη παράγραφο (μας) αναφέρει ότι το μέσο χαρτζιλίκι των

είναι εβδομαδιαία καταναλώνεται/ ξοδεύεται

νέων αγγίζει τα² 40 ευρώ την εβδομάδα³ και τα παιδιά το χρησιμοποιούν⁴

σε (διάφορα) ροφήματα, (ποτά⁵) και φαγητά.

Το κείμενο αρχικά αναφέρει ότι το μέσο «χαρτζιλίκι» των νέων είναι 40 ευρώ εβδομαδιαία και

καταναλώνεται σε φαγοπότια ροφήματα και φαγητά.

Το κείμενο αρχικά αναφέρει ότι το μέσο «χαρτζιλίκι» των νέων είναι σαράντα ευρώ εβδομαδιαία και καταναλώνεται σε φαγοπότια.

18 λέξεις

¹ Το ονομαστικό σύνολο «πρώτη παράγραφο» γίνεται μία λέξη, «αρχή». Στη συνέχεια το έναρθρο «στην αρχή» γίνεται επίρρημα, «αρχικά».

² Η φράση «αγγίζει τα» που αποδίδει περίπου το ποσό αντικαθίσταται από το ρήμα «είναι». Το περιεχόμενο δεν επηρεάζεται γιατί μιλά για το «μέσο χαρτζιλίκι»

³ Ο έναρθρος προσδιορισμός χρόνου, «την εβδομάδα», αντικαθίσταται από το επίρρημα «εβδομαδιαία».

⁴ Η ενεργητική σύνταξη, «τα παιδιά το χρησιμοποιούν» μετατρέπεται σε παθητική, «καταναλώνεται» και αποσιωπάται, χωρίς πρόβλημα απόδοσης του περιεχομένου το ποιητικό αίτιο.

⁵ Αφαιρούνται οι λέξεις, «μας», «διάφορα», «ποτά». Δεν προσθέτουν τίποτα στο περιεχόμενο. Η πρώτη δε χρειάζεται,

10. εφηβεία

- Τι είναι αυτό που ονομάζουμε Εφηβεία;

Είναι η αναπτυξιακή εκείνη περίοδος της ζωής του ανθρώπου που ξεκινάει με ειδικές βιολογικές αλλαγές στο σώμα του παιδιού (που έχουν παράλληλα και ψυχοσωματικές επιπτώσεις) και τελειώνει ψυχολογικά με την τελική γενετήσια ολοκλήρωση και αυτόνομη ωρίμανση του ατόμου. Θα λέγαμε αδρά ότι η εφηβεία αρχίζει γενικά περί το 11ο έτος της ηλικίας και φτάνει μέχρι το 18ο. Όμως υπάρχουν μεγάλες ατομικές διαφορές στα όρια αυτά.

- Τι περιμένουμε να δούμε σε έναν έφηβο στη μέση εφηβεία (14-16χρ.);

Η εξελικτική ψυχολογία μας λέει ότι σ' αυτή την περίοδο ο έφηβος πρέπει να πετύχει και να αποκρυσταλλώσει την ταυτότητα του φύλου του. Τι σημαίνει αυτό; Να μπορεί κανείς να είναι άνετος με το φύλο του (είτε είναι αγόρι είτε κορίτσι), να μάθει να εκφράζει αλλά και να ελέγχει τα ερωτικά του συναισθήματα με τον κατάλληλο τρόπο. Ακόμη να μπορεί να δέχεται ανάλογες εκδηλώσεις από το άλλο φύλο, όταν χρειαστεί. Με λίγα λόγια να έχει ενσωματώσει και αποδεχτεί τους ρόλους και τη συμπεριφορά του φύλου του, όπως τα έχει προσδιορίσει η κοινωνία μας.

Για να το πετύχει αυτό ο έφηβος θα πρέπει να είναι κατ' αρχήν άνετος με το σώμα του. Έπειτα θα πρέπει να έχει αναπτύξει μια καλή και ισόρροπη σχέση με τους δύο γονείς του και σ' αυτό θα πρέπει να τον βοηθήσουν και εκείνοι, αλλά και οι συνθήκες μέσα στην οικογένεια. Παράλληλα όμως, θα πρέπει να τον ενισχύουν με το να ενθαρρύνουν τις πρωτοβουλίες του, αλλά και να μπορούν να πουν μια καλή κουβέντα για το παράστημά και την εμφάνισή του.

- Τι γίνεται με τις παρέες των παιδιών στη μέση εφηβεία;

Οι έφηβοι συμμετέχουν πλέον και σε ομάδες που αποτελούνται από νέους και των δύο φύλων. Εκεί μέσα ο ένας υποστηρίζει τον άλλο και αποκτά αυτοπεποίθηση κάτω από το άγρυπνο βλέμμα του άλλου φύλου, με το οποίο μαθαίνει έτσι να συναναστρέφεται και να αποκτά άνεση. Οι σχέσεις των εφήβων μπορεί να επεκτείνονται και σε άλλους τομείς εκτός οικογένειας. Έτσι συχνά συνδέονται με έναν ή δύο ενήλικες ή ακόμη μπορεί να δείξουν φροντίδα σε μικρότερα παιδιά. Αυτές όλες είναι σπουδαίες αλληλεπιδράσεις και εκθέτουν τους εφήβους σε τρόπους ζωής και φιλοσοφίες διαφορετικές από εκείνες της οικογένειάς τους. Ας μην ανησυχούν όμως χωρίς σοβαρό λόγο οι γονείς, βρίσκονται τώρα στα πλαίσια της αναπτυξιακής εξερεύνησης και συνήθως όταν οι έφηβοι ενηλικιωθούν, διαμορφώνουν παρόμοιες πολιτικές και φιλοσοφικές απόψεις με τους γονείς τους.

- Πως είναι η σχέση το εφήβου μέσου σταδίου με τους γονείς του;

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτή είναι η πιο δύσκολη περίοδος που συνήθως αντιμετωπίζουν οι γονείς και θα πρέπει να είναι έτοιμοι για κάτι τέτοιο. Τα παιδιά μπορεί να είναι αμφιθυμικά στη σχέση τους μαζί τους καθώς παλεύουν να αποκτήσουν τη δική τους ταυτότητα. Έχουν ήδη εκφράσει την ανάγκη τους για ανεξαρτησία, αλλά τώρα αντιλαμβάνονται ότι μια τέλεια ανεξαρτησία στη φάση αυτή τους εκθέτει σε ευθύνες και κινδύνους. Έτσι ο έφηβος ταλαντεύεται πότε προς την αναζήτηση συμπαράστασης από τους γονείς του και πότε προς την άρνηση κάθε βοήθειας

όταν φοβάται μήπως χάσει την ανεξαρτησία του. Πρόκειται για μια φυσική αντίδραση και έχει σημασία η στάση των γονιών ώστε να βρει τη διέξοδό της. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι για να βοηθήσουν το παιδί τους χρειάζεται να παραμείνουν μια σταθερή φιγούρα, πρόθυμοι να το ακούσουν ανά πάσα στιγμή χωρίς να προσπαθούν να κυριαρχήσουν πάνω του. Ο γονιός θα παραμείνει ωστόσο, ένας πολύτιμος σύμβουλος στις αναζητήσεις και τα προβλήματά του εφήβου.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Αποδώστε με σύντομες φράσεις (15-25 λέξεων) το περιεχόμενο καθεμιάς από τις παραγράφους.

3. Να αντικαταστήσετε τις λέξεις του κειμένου με άλλες συνώνυμες: αδρά, συναναστρέφεται, αποκρυσταλλώσει, αντιλαμβάνονται

4. Να βρεθούν αντώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου: αυτόνομη, σπουδαίες, αποδεχτεί, σταθερή

5. Αναπτύξτε πώς καταλαβαίνετε το νόημα των συγκεκριμένων φράσεων σε παραγράφους των 80-100 λέξεων.

- α. «...υπάρχουν μεγάλες ατομικές διαφορές στα όρια αυτά.»
- β. «...να έχει ενσωματώσει και αποδεχτεί τους ρόλους και τη συμπεριφορά του φύλου του, όπως τα έχει προσδιορίσει η κοινωνία μας.»
- γ. «αλληλεπιδράσεις και εκθέτουν τους εφήβους σε τρόπους ζωής και φιλοσοφίες διαφορετικές από εκείνες της οικογένειάς τους.»
- δ. «...έφηβος ταλαντεύεται τότε προς την αναζήτηση συμπαράστασης από τους γονείς του και τότε προς την άρνηση κάθε βοήθειας όταν φοβάται μήπως χάσει την ανεξαρτησία του.»

11. Το μαστίγιο επιστρέφει

Το ότι πέφτουν σφαλιάρες στα σχολεία και του λεγόμενου πολιτισμένου κόσμου (όπως και στα σπίτια), δεν είναι και τόσο άγνωστο. Τα περιστατικά, ιδίως στις ΗΠΑ και τη Βρετανία, όχι μόνο δεν είναι μεμονωμένα, αλλά αντιθέτως προβάλλονται όλο και περισσότερο ως απάντηση στην "ογκούμενη νεανική εγκληματικότητα". Το ματσούκι ως μέσον σωφρονισμού στα δημόσια σχολεία ζει και βασιλεύει με τη σφραγίδα του νόμου. Είκοσι τρεις πολιτείες των ΗΠΑ εξακολουθούν να αποδέχονται την παιδαγωγική σημασία του.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στατιστικά στοιχεία του ομοσπονδιακού υπουργείου Παιδείας των ΗΠΑ, πάνω από 470.000 μαθητές ξυλοκοπήθηκαν κατά το σχολικό έτος 1993-94. Στην πολιτεία του Αρκάνσας το ποσοστό των σωματικά τιμωρουμένων φτάνει στο 13% του συνόλου των μαθητών και στο Μισισιπή το 11%. Σε απόλυτους αριθμούς, "παγκόσμια πρωτεύουσα του βούρδουλα" θεωρείται το Τέξας. Το περίπλοκο νομικό σύστημα των ΗΠΑ δίνει ωστόσο το δικαίωμα διαφορετικής εκπαιδευτικής πολιτικής από ίδρυμα σε ίδρυμα, ιδιωτικό ή δημόσιο, ακόμα και αν οι νόμοι της πολιτείας επιτρέπουν τη σωφρονιστική βία. Επίσης πολλά ιδιωτικά, ιδίως τα σχολεία διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων, θεωρούν ότι το ξύλο είναι "ιερό".

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στα βρετανικά νησιά, η κατάσταση δεν είναι πολύ καλύτερη. Αν και η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης -και η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων- έχει θέσει εκτός νόμου τη σωματική τιμωρία για οποιοδήποτε λόγο κατά των παιδιών, όπως άλλωστε κάθε άλλη μορφή βασανισμού, στην Αγγλία η συζήτηση έχει αναθερμανθεί. Στις 28 Ιανουαρίου 1997 κατατέθηκε στη Βουλή πρόταση επαναφοράς της σωματικής τιμωρίας στα εκπαιδευτήρια με τη συναίνεση των κηδεμόνων των μαθητών. Ο εισηγητής του μέτρου, Τζέιμς Πόουσι, έδωσε και μια "μοντέρνα" διάσταση στο θέμα: "Δεν μιλάμε για ξυλοφόρτωμα, χαστούκια, μαστιγώματα ή για ανάλογες φορτισμένες συναισθηματικά λέξεις που τόσο αγαπούν να χρησιμοποιούν οι πολέμιοι της σωματικής τιμωρίας. Η πρότασή μας αναφέρεται στην πειθαρχία με το χάρακα. Πρόκειται για λογική τιμωρία. Η βίτσα αποτελεί το σπουδαιότερο αποτρεπτικό μέσο. Μόνο η παρουσία της στη σχολική αίθουσα αρκεί για να επαναφέρει την πειθαρχία στην τάξη". Άλλος βουλευτής, ο Τόνι Μάρλοου, ακόμα πιο αυστηρών ηθών, επέμεινε ότι το ξύλο πρέπει να επιτραπεί χωρίς καν τη συγκατάθεση των γονιών! Προτού φτάσει στην πρωθυπουργία, ο Τζον Μέιτζορ είχε προφτάσει κι αυτός να υποστηρίξει στο Κοινοβούλιο την επιστροφή του βούρδουλα στα σχολεία, σε μια ψηφοφορία που μάλιστα απορρίφθηκε μόλις για μία ψήφο!

Η υπόθεση ξανάρθε στη βρετανική επικαιρότητα τον περασμένο Μάρτιο. Η αφορμή ήταν η σύλληψη ενός δεκάχρονου και ενός δεκατριάχρονου για απόπειρα εμπρησμού ενός γειτονικού σπιτιού. Οι παιδονόμοι βρήκαν στο πρόσωπο ενός δικαστή ένα νέο μαχητικό ηγέτη. Ο δικαστής Ρόντγουελ δεν έμεινε ικανοποιημένος από τα δύομισι χρόνια φυλάκιση με τα οποία τιμωρήθηκαν οι πιτσιρικάδες, ήθελε επιπλέον και τη δια νόμου επιστροφή του ματσουκιού στα σχολεία. "Αν είχαν φάει το ξύλο εγκαίρως από το δάσκαλο, δεν θα έφταναν στο έγκλημα", γνωμοδότησε ο δικαστής. Κι επειδή ο "εχθρός" δεν είναι πλέον μόνο οι άγγλοι προοδευτικοί ή οι φιλελεύθεροι, ο δικαστής κατηγόρησε ότι για την παιδική εγκληματικότητα

και τη "ζούγκλα του μαυροπίνακα" φταίει η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι ανεκτικοί θεσμοί της.

(Ελευθεροτυπία, 14/12/1997)

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Χαρακτηρίστε κάθε πρόταση *σωστή* ή *λάθος* και στη συνέχεια τεκμηριώστε το χαρακτηρισμό σας.
 - α. Η σωματική τιμωρία στα σχολεία αφορά μόνο σε υπανάπτυκτες χώρες
 - β. Αυτοί που ζητούν τη χρήση σωματικής τιμωρίας στα σχολεία της Αγγλίας είναι οι εκπαιδευτικοί.
 - γ. Η επιβολή σωματικής τιμωρίας δεν εφαρμόζεται επίσημα και είναι θέμα ιδιωτικών συζητήσεων.

3. Να βρεθούν συνώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου: σωφρονισμός, συναίνεση, τιμωρία, μοντέρνα

4. Εξηγήστε το νόημα των παρακάτω φράσεων: "παγκόσμια πρωτεύουσα του βούρδουλα" και "ζούγκλα του μαυροπίνακα"

5. Σε ένα κείμενο 400 λέξεων εξετάστε την αποτελεσματικότητα της τιμωρίας ως προς τη μάθηση και ως προς το ρόλο της στη διαμόρφωση πειθαρχημένων χαρακτήρων. Το κείμενό σας θα δημοσιευτεί σε σχολική εφημερίδα.

12. τρελή νεολαία

ΡΕΙΒΕΡΣ. Πώς μπορούμε να ξεχωρίσουμε αυτούς τους "επικίνδυνους" νέους; "Ντύνονται με φόρμες, φορούν αθλητικά παπούτσια, βάφουν τα μαλλιά τους σε έντονα χρώματα και δύσκολα θα τους συναντήσετε στο φως της ημέρας." (Αδέσμευτος, 5.1.97). "Χαρακτηριστικό των ρείβερς είναι τα αθλητικά παπούτσια, τα στενά εφαρμοστά μπλουζάκια, συνήθως με έντονα χρώματα και τα στενά παντελόνια." (Εθνος, 3.1.97). "Έχουν ξυρισμένο το κεφάλι ή μεγάλες τούφες και βάφουν τα μαλλιά τους με διάφορα χρώματα. Ενώ φοράνε αθλητική ή φόρμα παραλλαγής, αθλητικά παπούτσια με έντονα φωσφορίζοντα χρώματα, γυαλιά ηλίου με διάφορες αποχρώσεις και όσοι φτάνουν στα άκρα περνάνε σκουλαρίκια στα αφτιά, στη μύτη, στα φρύδια ακόμα και στα χείλη." (Ελεύθερος Τύπος, 3.1.97)

ΜΑΡΙΟΝ ΜΠΑΡΙ. Είναι ο πρώτος δήμαρχος της Ουάσιγκτον που υπέγραψε απόφαση να απαγορευθεί στους νέους η κυκλοφορία μετά τις 11 το βράδυ. Με το μέτρο αυτό, ο πρώτος πολίτης της αμερικανικής πρωτεύουσας υποτίθεται ότι βοηθά τη νεολαία να απομακρυνθεί από τη βία και τα ναρκωτικά.

Ειρωνεία: Ο Μπάρι είχε διωχθεί από το αξίωμά του το 1991, όταν "συνελήφθη" να κάνει χρήση κρακ ένα βράδυ σε κακόφημη συνοικία της πόλης. Η υπόθεση του στοίχισε έξι μήνες φυλακή το 1994, πριν επανέλθει στη θέση του.

ΑΓΡΙΟΙ ΠΑΤΕΡΑΔΕΣ. Με τα αρχικά M.A.D.D.A.D.S. (τρελοί-εξαγριωμένοι πατεράδες) στο καπέλο τους, οι φιλήσυχοι κατά τα άλλα κάτοικοι της Φλόριντα περιπολούν το βράδυ στην πόλη τους και κυνηγούν τα παιδιά των άλλων πατεράδων που "εκτρέπονται". Ως σημάδι εκτροπής θεωρείται η συμμετοχή σε συμμορίες, αλλά και η απλή κυκλοφορία των νέων τη νύχτα στην πόλη. Το πρώτο βήμα, μόλις η οργάνωση των M.A.D.D.A.D.S. συλλάβει επ' αυτοφώρω ένα παιδί είναι να ειδοποιήσει τους γονείς του. Αν η επαφή δεν αποδώσει, το παιδί παραδίδεται στην αστυνομία για τα περαιτέρω. Το πλήρες όνομα των εξεγερμένων πατεράδων είναι Men Against Destruction, Defending Against Drugs And Social-disorder (Άνδρες κατά της καταστροφής, κατά των ναρκωτικών και της κοινωνικής αταξίας).

ΓΟΥΪΛΙΑΜ ΡΑΣΜΠΕΡΙ. Ο γνωστός αμερικανός επιφυλλιδογράφος, σχολιάζοντας το μέτρο της βραδινής απαγόρευσης κυκλοφορίας των νέων, υποστήριξε ότι αν επιθυμούσε κανείς πραγματικά να βελτιώσει την ασφάλεια των πολιτών και να εμποδίσει την εγκληματικότητα του δρόμου, τότε θα 'πρεπε να απαγορεύσει την κυκλοφορία των νέων 20-30 ετών.

ΝΤΕΛΑΒΑ. Το αμάρτημά της είναι ότι επέτρεψε στον δωδεκάχρονο γιο της να παραστήσει τον άρρωστο και να κάνει 30 απουσίες στο σχολείο. Όταν η διεύθυνση του σχολείου της Καλιφόρνια το πήρε είδηση, την κατήγγειλε στις αρχές. Η 35χρονη μητέρα καταδικάστηκε σε έξι μήνες υποχρεωτική εργασία σε κέντρα "απροσάρμοστων" παιδιών. Στο Λος Άντζελες, από το 1995, οι μαθητές που κάνουν κοπάνα πληρώνουν πρόστιμο 135 δολαρίων. Αν συλληφθούν για δεύτερη φορά, το πρόστιμο διπλασιάζεται, και σε περίπτωση υποτροπής φθάνει τα 675 δολάρια.

(Ελευθεροτυπία, 26/1/1997)

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Μπορείτε να αιτιολογήσετε την εμφάνιση των Ρείβερς όπως περιγράφεται στην πρώτη παράγραφο;

3. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος;

4. Η τρίτη παράγραφος αναφέρεται σε πρωτοβουλία γονέων. Ποια είναι η γνώμη σας για τη δράση τους

5. Νομίζετε ότι μπορεί να αιτιολογηθεί η άποψη που διατυπώνεται στην τέταρτη παράγραφο;

6. Με βάση όσα αναφέρονται στην πέμπτη παράγραφο να κρίνετε: α) τη συμπεριφορά της μητέρας, β) τη στάση της διεύθυνσης του σχολείου και γ) τους νόμους που ισχύουν στο Λος Άντζελες.

13. Η άγνοια σύμμαχος του έιτζ

διασκευασμένο απόσπασμα από κείμενο του Νίκου Βατοπούλου στον ημερήσιο τύπο (5 Δεκεμβρίου 2004)

Υπάρχει ένα μεγάλο θέμα που ένα ποσοστό της κοινωνίας εξακολουθεί να αγνοεί, και επιμένει να εθελουφλεί, να ζει με προκαταλήψεις, φόβο, και επικίνδυνη συμπεριφορά. Η εξάπλωση του ιού που προκαλεί το έιτζ όχι μόνο δεν έχει υποχωρήσει, αλλά βάσει στοιχείων του 2003 και σύμφωνα με τις πρώτες ενδείξεις για το 2004 σημειώνει αυξητικές τάσεις. Γιατί συμβαίνει αυτή η δυσάρεστη εξέλιξη, ενώ τόσα χρόνια γνωρίζουμε τον ιό και τους τρόπους μετάδοσής του;

Ο HIV εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται με φόβο παρά το γεγονός ότι η πρόοδος στην αντιμετώπισή του, μετά το 1996 και τη χορήγηση των συνδυασμών των αντιρετροϊκών φαρμάκων, έχει βελτιώσει θεαματικά την ποιότητα ζωής των οροθετικών ατόμων, έχει περιορίσει στο ελάχιστο τη θνησιμότητα και έχει συμβάλει με πολύ ικανοποιητικό τρόπο στην ίαση ευκαιριακών λοιμώξεων. Κανείς, όμως, δεν πρέπει να ξεχνά ότι ο ιός δεν εκριζώνεται από τον οργανισμό και ότι το οροθετικό άτομο θα πρέπει εφόρου ζωής να συνεργάζεται με απόλυτη συνέπεια με τον θεράποντα γιατρό του και να ζει με υπευθυνότητα τόσο απέναντι στον εαυτό του όσο και απέναντι στο περιβάλλον του.

Εκείνο που εντυπωσιάζει είναι ότι παρά το γεγονός ότι ο ιός αφορά το σύνολο της κοινωνίας και ότι ορισμένοι ιδιωτικοί φορείς (όπως η Act Up) πασχίζουν για την ενημέρωση της κοινής γνώμης, η πολιτεία δείχνει να έχει χαλαρώσει την εκστρατεία διαφώτισης, με αποτέλεσμα ένα τόσο σοβαρό και σύνθετο κοινωνικά ζήτημα να επανέρχεται στην «επικαιρότητα» μόνο την 1η Δεκεμβρίου.

Τα τελευταία χρόνια, οι γιατροί δεν μιλούν για ομάδες υψηλού κινδύνου αλλά για συμπεριφορές υψηλής επικινδυνότητας. Αυτό είναι ένα μείζον θέμα που η κοινή γνώμη κατά κανόνα αγνοεί. Ο ιός αφορά όλους τους σεξουαλικά δραστήριους ανθρώπους, άντρες και γυναίκες, και γι' αυτό το έιτζ πρέπει να συγκαταλέγεται μαζί με τις υπόλοιπες σεξουαλικά μεταδιδόμενες νόσους, όπως τη σύφιλη ή την ηπατίτιδα Β και C, που πολύς κόσμος έχει ξεχάσει. Η σεμνοτυφία της ελληνικής κοινωνίας δεν αφήνει πολλά παράθυρα ρεαλιστικής αντιμετώπισης της σύγχρονης πραγματικότητας.

1. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου (100 λέξεις)

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Στο κείμενο χρησιμοποιείται ειδικό λεξιλόγιο. Να εντοπίσεις δύο σημεία και να δικαιολογήσεις τη χρήση του.

3. Πώς αντιλαμβάνεσαι το νόημα της παρακάτω φράσης του κειμένου; «Τα τελευταία χρόνια, οι γιατροί δεν μιλούν για ομάδες υψηλού κινδύνου αλλά για συμπεριφορές υψηλής επικινδυνότητας»

4. Να βρεθούν συνώνυμα των λέξεων του κειμένου: προκαταλήψεις, χορήγηση, ίαση, πασχίζουν, συγκαταλέγεται.

5. Με ποιους τρόπους οι νέοι ενημερώνονται για θέματα σχετικά με τον έρωτα αλλά και τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες νόσους; Πόσο μπορούν να συζητήσουν αυτά τα θέματα στα πλαίσια της οικογένειας ή του σχολείου; Αναπτύσσετε τις σκέψεις σας για να συμμετέχετε σε εκδήλωση που οργανώνουν φορείς της πόλης σας όπως οι Σύλλογοι Γονέων-Κηδεμόνων και ο Ιατρικός Σύλλογος. (300 λέξεις)

14. Πώς να μιλάτε στα παιδιά σας για θέματα που αφορούν το σεξ

κείμενο από <http://www.medlook.net>

Είναι πολύ σημαντικό για τους γονείς να μιλούν, να **διαφοσιάζουν** και να επιμορφώνουν τα παιδιά τους για θέματα που **αφορούν** την αγάπη, την οικειότητα και το σεξ. Ο ρόλος των γονιών για τα ευαίσθητα αυτά θέματα είναι πρωταρχικός διότι μπορούν **δημιουργώντας** τις κατάλληλες *συνθήκες* να περάσουν προς τα παιδιά τους τα σωστά μηνύματα που θα τα βοηθήσουν και θα τα **προστατεύουν** για ολόκληρη τη ζωή. Όμως, είναι πράγματι γεγονός, ότι πολλοί γονείς δεν *νιώθουν* άνετα να μιλούν για τα θέματα αυτά και έτσι αποφεύγουν ή αναβάλλουν μια τέτοια συζήτηση με τα παιδιά τους.

Κάθε χρόνο έχει υπολογιστεί ότι στις Ηνωμένες Πολιτείες, 3 εκατομμύρια έφηβοι μολύνονται με σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες. Επίσης, κάθε χρόνο, ένα εκατομμύριο κορίτσια στην εφηβική ηλικία μένουν έγκυοι. Τα παιδιά και οι **έφηβοι** χρειάζονται **πληροφόρηση** και καθοδήγηση από τους γονείς τους για να πάρουν τις ορθές αποφάσεις σχετικά με τη σεξουαλική τους **συμπεριφορά**. Τα όσα βλέπουν και ακούν στο *σύγχρονο* περιβάλλον που ζούμε τους προκαλούν σύγχυση, **υπερβολικές** εντυπώσεις και ερεθισμούς.

Η συζήτηση για θέματα σχετικά με το σεξ μπορεί να είναι δύσκολη για τους γονείς και για τα παιδιά. Οι γονείς όμως πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες πληροφόρησης και **περιέργειας** των παιδιών τους. Ανάλογα με το επίπεδο αυτής της ανάγκης και ζήτησης πρέπει να προσφέρουν όση πληροφόρηση χρειάζεται το παιδί τους.

Όταν οι γονείς μιλούν στα παιδιά τους για τα *θέματα* αυτά, τα βοηθούν να πάρουν τις αποφάσεις που είναι οι πιο **κατάλληλες** γι' αυτά. Οι έφηβοι έχουν διαφορετικές αντιλήψεις και ανάγκες. Αντιλαμβάνονται και τοποθετούν τον έρωτα και το σεξ μέσα στα πλαίσια των σχέσεων των συναντήσεων και γνωριμιών. Μπορεί να χρειαστούν βοήθεια σε θέματα που έχουν σχέση με την ένταση των αισθημάτων τους που έχουν σχέση με το σεξ. Μπορεί ακόμη να χρειάζονται **βοήθεια** διότι υπάρχει *σύγχυση* μέσα τους για την σεξουαλική τους συμπεριφορά σε μια σχέση. Ενδιαφέροντα και ανησυχίες σχετικά με τον αυνανισμό, την περίοδο, την αντισύλληψη, την εγκυμοσύνη, και τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες **ασθένειες** είναι πολύ συχνές στην εφηβική ηλικία. Αρκετοί έφηβοι έχουν και αγωνίες και εσωτερικές διαμάχες σχετικά με την οικογένεια, την θρησκεία και άλλες πολιτιστικές αξίες.

Όταν οι γονείς μιλούν με τα παιδιά ή τους έφηβους τους, είναι σε αρκετές περιπτώσεις βοηθητικό, να κάνουν τα ακόλουθα:

- να ενθαρρύνουν τα παιδιά να μιλούν και να κάνουν ερωτήσεις
- να επιδιώκουν να διατηρείται μια ήσυχη **ατμόσφαιρα**, χωρίς διάθεση κριτικής για να γίνεται μια *εποικοδομητική* συζήτηση.
- πρέπει να χρησιμοποιούν λέξεις κατανοητές και εύκολες, να υπολογίσουν το επίπεδο γνώσεων και κατανόησης του παιδιού τους.
- είναι καλό να διατηρείται **εύθυμη** διάθεση και να μην διστάζουν να μιλάνε και για τις δικές τους δυσκολίες να μιλούν για τα θέματα αυτά
- να συσχετίζουν το σεξ με την αγάπη, την οικειότητα, το αίσθημα φροντίδας και σεβασμού και για το ίδιο το άτομο αλλά και για το **σύντροφο** του.
- είναι σημαντικό να τονίζεται στις συζητήσεις η σημασία των ευθυνών που προκύπτουν από τις επιλογές και τις αποφάσεις.

(Οι πληροφορίες και οδηγίες προέρχονται από το American Academy of Child and Adolescent Psychiatry).

Συμπερασματικά θα θέλαμε να τονίσουμε ότι η ανάπτυξη ενός ανοικτού, ειλικρινούς και **συνεχούς** διαλόγου μεταξύ των γονιών και των παιδιών τους, για τα θέματα που αφορούν το σεξ, την **υπευθυνότητα** και τις επιλογές μπορεί να αποτελέσει μια ουσιαστική βοήθεια για τα παιδιά και τους νέους για να διαφωτιστούν και **ενημερωθούν** για το σεξ με ένα τρόπο θετικό και υγιή.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Ποιος είναι ο ρόλος των παρακάτω λέξεων μέσα στο κείμενο;

διότι	
Όμως	
Επίσης	
όμως	
Ανάλογα	
Όταν	
ακόμη	
Συμπερασματικά	

3. Να βρεθούν τα συνθετικά των παρακάτω λέξεων του κειμένου:

διαφωτίζουν	(διά+φωτίζω)	αφορούν	(από+ορώ)
δημιουργώντας	(δήμος+εργο)	προστατεύουν	(προ+ιστημι)
έφηβοι	(επί+ήβη)	πληροφόρηση	(πλήρης+φέρω)
συμπεριφορά	(συν+περί+φέρω)	υπερβολικές	(υπέρ+βάλλω)
περιέργειας	(περί+έργο)	κατάλληλες	(κατά+άλλος)
βοήθεια	(βοή+θέω=τρέχω)	ασθένειες	(α+σθένος)
ατμόσφαιρα	(ατμός+σφαίρα)	εύθυμη	(ευ+θυμός)
σύντροφο	(συν+τρέφω),	συνεχούς	(συν+έχω),
υπευθυνότητα	(υπό+ευθύνη<ευθύς)	ενημερωθούν	(εν+ημέρα)

4. Να αντικατασταθούν οι παρακάτω λέξεις του κειμένου με συνώνυμες:

συνθήκες	νώθουν
σύγχρονο	θέματα
σύγχυση	εποικοδομητική

5. Στο κείμενο επιλέχθηκε η αναφορική/ κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας. Για ποιο λόγο;

15. Η φωνή των πατέρων

Ενοχλεί γενικά τον άνθρωπο ή σκέψη ότι αυτό που είναι, αυτό που έχει, το οφείλει στους «πατέρες», στις γενιές που πέρασαν. Θέλει να αισθάνεται την ανάγκη να βεβαιώνει τη δική του ύπαρξη, τη δική του παρουσία, να αυτοβεβαιώνεται, να χαίρεται τη δική του συμβολή.

Μικρόχαρη ή στάση αυτή, περιορίζει τον άνθρωπο στο στενό κλοιό τού εγώ ή του παρόντος μόνο, δεν του επιτρέπει να χαρεί και να ζήσει την παρουσία του ανθρώπου μέσα στους αιώνες, με λίγα λόγια δεν τού επιτρέπει να ζήσει μέσα του τον άνθρωπο σαν ον που δημιουργεί ιστορία. Δημιουργός ιστορίας είναι ουσιαστικά ο άνθρωπος. Και ιστορία θα πει συνεχής και αδιάκοπη πορεία, όπου τα βήματα τού παρόντος συνεχίζουν το βηματισμό του παρελθόντος και οδεύουν προς το μέλλον. Τα βήματα του παρόντος είναι αυτά που είναι, διότι συνεχίζουν το βηματισμό του παρελθόντος ή καλύτερα, έχουν το νόημα που έχουν, γιατί είναι γεμάτα και ιστορία.

Μοναδικό και ανεπανάληπτο είναι το ιστορικό γεγονός, και μάλιστα όσο περισσότερο μοναδικό και ανεπανάληπτο τόσο περισσότερο ιστορικό γεγονός. Και όμως την ίδια ώρα που είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο εκφράζει ένα σημείο, ένα σταθμό στην ιστορική πορεία τού ανθρώπου, είναι γεμάτο από ιστορία.

Η ιστορική μνήμη λοιπόν, ή μνήμη τού παρελθόντος, είναι απαραίτητο και ζωτικό στοιχείο για την πορεία και τού ατόμου και τού έθνους. Και ιστορική μνήμη θα πει όσο το δυνατό καθαρή συνείδηση τού νοήματος τού έργου των «πατέρων», συνείδηση που να γίνεται οδηγητική φωνή στο βηματισμό τού παρόντος.

Δεν μπορούμε, νομίζω, εμείς οι Νεοέλληνες να είμαστε υπερήφανοι για την ιστορική μας μνήμη. Παρουσιάζει σημαντικά χάσματα και τρωτά απέναντι τού έργου των πατέρων μας. Άμεσοι πατέρες μας είναι οι γενιές από την άλωση τής Πόλης και εδώ, αυτές που, στηριγμένες στους θησαυρούς τού παρελθόντος, συγκρότησαν και στήριξαν τη νεοελληνική, τη δική μας ιστορία, τής έδωσαν την ιδιοτυπία της, το δικό της νόημα και χαρακτήρα-αυτές που με το πνευματικό τους γενικά έργο, με τις αξίες που δημιούργησαν, μάς έδωσαν το δικαίωμα να μιλούμε για Νεοελληνική Παιδεία.

Όλο αυτό το έργο, και μάλιστα στο σπουδαιότερο τμήμα του, εκείνο που κατεργάστηκαν οι ως το 21 γενιές με το ζήλο και τον οίστρο για την προκοπή και την απελευθέρωση τού Γένους, δεν μπορούμε δυστυχώς να πούμε ότι το γνωρίζουμε, ούτε φυσικά ότι το ζούμε, γιατί δεν το μελετούμε, τουλάχιστον όσο πρέπει. Είναι γνωστό όμως ότι την πνευματική παράδοση, την Παιδεία - όχι την εκπαίδευση - ενός έθνους τη δημιουργεί ή ακατάπαυστη μελέτη, με την οποία ανανεώνονται τα παραδομένα πνευματικά κεφάλαια, ενσωματώνονται στον κορμό τού παρόντος και με νέα ζωή και τρόπο κάθε φορά πραγματώνονται.

Μόνο τότε μπορούμε να μιλούμε για πνευματική παράδοση, για πνευματική ζωή. Όταν υπάρχει ή αίσθηση ότι συνεχίζεις έργο που σου παρέδωσαν οι πατέρες, όταν αισθάνεσαι δεμένος μ' αυτό, και έρχεσαι με τη σειρά σου να το ζήσεις και συ, να το συζητήσεις και να το δουλέψεις με τις δικές σου δυνάμεις. Τέτοια πορεία οδηγεί στη δημιουργία πραγματικού πολιτισμού. Όλοι οι μεγάλοι πολιτισμοί, όπως διδάσκει ή ιστορία, είναι θεμελιωμένοι απάνω σε πλούσια και ζωντανή παράδοση, την οποία κάθε γενιά, συνεχίζοντάς την, την ανανέωνε και την πλούτιζε.

Για να πας πιο πέρα, πρέπει να γνωρίζεις τι έχει γίνει, και όσο καλύτερα και βαθύτερα το γνωρίζεις, τόσο καλύτερα προχωρείς με ασφάλεια, με γνώση, με βάθος. Τούτο είναι, πιστεύω, το βαρύτερο χρέος των πνευματικών ανθρώπων κάθε γενιάς, να αποκαλύπτουν με τον καλύτερο τρόπο τούς πνευματικούς θησαυρούς των πατέρων, να βοηθούν τη συγκρότηση ζωντανής παράδοσης, και την ίδια ώρα με τη δική τους συμβολή να την ανανεώνουν.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; Σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Κάθε φράση αναφέρεται σε μια παράγραφο του κειμένου. Απαντήστε σημειώνοντας: σωστό, λάθος
 - α. Κάθε άνθρωπος αναγνωρίζει εύκολα την προσφορά των παλαιότερων.
 - β. Κάθε γενιά ξεκινά από το μηδέν για να γράψει τη δική της ιστορία.
 - γ. Κάθε ιστορικό γεγονός είναι σταθμός στην πορεία της ανθρωπότητας.
 - δ. Μνήμη του παρελθόντος θα πει αναγνώριση του έργου των προγόνων.
 - ε. Οι νεοέλληνες είναι καλοί γνώστες του ιστορικού παρελθόντος τους.
 - στ. Η συνεχής μελέτη του παρελθόντος δημιουργεί την παιδεία ενός έθνους.
 - ζ. Η παράδοση γίνεται η βάση κάθε μεγάλου πολιτισμού.
 - η. Οι άνθρωποι των γραμμάτων πρέπει να ενδιαφέρονται για τη μελέτη και ανανέωση της παράδοσης.

3. Γιατί ο συγγραφέας στις δυο τελευταίες παραγράφους επιλέγει να χρησιμοποιήσει το δεύτερο ενικό πρόσωπο;

4. Ποια είναι η σχέση των σημερινών νέων με την παράδοση. Αναπτύξτε την άποψή σου σε μια παράγραφο 100 περίπου λέξεων.

5. Αναπτύξτε κάθε μια από τις παρακάτω φράσεις του κειμένου σε παραγράφους των 80 περίπου λέξεων:
 - α. ο άνθρωπος είναι ουσιαστικά δημιουργός ιστορίας.
 - β. το ιστορικό γεγονός είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο.
 - γ. η ακατάπαυστη μελέτη δημιουργεί την πνευματική παράδοση, την Παιδεία ενός έθνους.

16. Τατουάζ: Μόδα και επικινδυνότητα

Είναι απίστευτο, αλλά η μόδα πολλές φορές μας ωθεί να κάνουμε τρελά πράγματα! Όπως, για παράδειγμα, να ζωγραφίζουμε πάνω στο κορμί μας σχήματα, εικόνες ή και λόγια που θα μείνουν για μια ζωή. Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν μετά τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης είναι αρκετοί και σημαντικοί κι όσο κι αν ακούγεται παράδοξο ένα από τα μεγαλύτερα ρίσκα που παίρνει κανείς κάνοντας τατουάζ είναι το ενδεχόμενο να το μετανιώσει. Το τατουάζ αποτελεί ένα ανεξίτηλο στολίδι του κορμιού μας, η αφαίρεση του οποίου απαιτεί επώδυνες διαδικασίες.

Ενώ παλαιότερα για να αποκτήσεις ένα τατουάζ έπρεπε να έχεις υπάρξει τρόφιμος φυλακής, ναύτης, πολεμιστής ή εγκληματίας, σήμερα η τεχνολογία και, κυρίως, οι επιταγές της μόδας διευκολύνουν αρκετά την κατάσταση. Από την Αρχαία Αίγυπτο, όπου άρχισε ουσιαστικά η δημιουργία τατουάζ, ως τις μέρες μας, με την αυξανόμενη χρήση των λέιζερ, τα «ανεξίτηλα στίγματα» χρησιμοποιήθηκαν ως ένα επιπρόσθετο στοιχείο για τη διάκριση ατόμων ανάλογα με τις ικανότητές τους και την κοινωνική τους θέση.

«Τατού» στα πολυνησιακά σημαίνει «ανεξίτηλο σημάδι», και εκείνοι που το διέδωσαν στην Ευρώπη έλεγαν πως όταν τρυπάς το δέρμα, «μπαίνει το χρώμα και βγαίνει μία μαγεία». Μονάχα που η μαγεία αυτή διαρκεί αιώνια. Το τατουάζ είναι κάτι πολύ έντονο, βαθύ και ριζικό. Κανείς δεν απαλλάσσεται τόσο εύκολα από αυτό και μερικοί ξέρουν (ή ανακαλύπτουν εκ των υστέρων) ότι δεν θα απαλλαγούν ποτέ. Γι' αυτό, όσο παράξενο κι αν ακούγεται, ένα από τα μεγαλύτερα ρίσκα που παίρνει κανείς κάνοντας τατουάζ είναι το ενδεχόμενο να το μετανιώσει. Στο ρίσκο αυτό συμπεριλαμβάνεται βέβαια και η περίπτωση να μην το μετανιώσει το ίδιο το άτομο που φέρει το «ανεξίτηλο στολίδι», αλλά να ενοχληθεί κάποιος από το περιβάλλον του. Για παράδειγμα, όταν δημιουργεί κάποιος μια καινούργια σχέση και το όνομα του προηγούμενου συντρόφου του είναι «χαραγμένο» για πάντα όχι στην καρδιά του (που στο τέλος τέλος θα μπορούσε να κρατηθεί κρυφό), αλλά σε κάποιο σημείο του σώματός του, τότε η «μαγεία» χάνεται.

Όταν το 1891 ο Σάμιουελ Ο' Ράλι κατασκεύασε την πρώτη ηλεκτρική μηχανή για τη χάραξη τατουάζ, που βασιζόταν σε ηλεκτρικό εργαλείο του Τόμας Έντισον που τρυπούσε χαρτί με μια βελόνα, σίγουρα δεν φανταζόταν την απήχηση που θα είχε σήμερα και τους κινδύνους που ενδεχομένως κρύβει. Αυτοσχέδια «χειροκίνητα πιστόλια» τατουάζ που χρησιμοποιούνται από μη έμπειρους και ανεύθυνους «καλλιτέχνες» μπορούν να γίνουν η αιτία για τη μετάδοση ηπατίτιδας, συνδρόμου τοξικού σοκ και σε εξαιρετικές περιπτώσεις ακόμη και του ιού HIV. Επιπλέον, ενδέχεται να παρουσιαστούν αλλεργίες και μολύνσεις.

NATAΣΑ ΣΤΑΜΟΥ 10/02/2004, <http://www.ert.gr/proektaseis/proektaseis.asp?mode=2&id=29034>

A. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου, περίπου εκατό (100) λέξεων, με την οποία θα ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενό του.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Ποιοι κίνδυνοι, σύμφωνα με το κείμενο, υπάρχουν από την απρόσεκτη και ανεξέλεγκτη χάραξη τατουάζ; (απαντήστε σε λιγότερο από 100 λέξεις)

B2. Ποια σημασία (επεξήγηση, αντίθεση, πρόσθεση, συμπέρασμα, χρονική σχέση, εναντίωση) έχουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις που συμβάλλουν στη συνοχή του κειμένου: αλλά, ενώ, γι' αυτό, όταν.

B3. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ελλοχεύουν, παράδοξο, ενδεχόμενο, ρίσκο.

B4. Ποια είναι η προσωπική θέση / οπτική γωνία της συγγραφέως σχετικά με τη χάραξη τατουάζ (συμφωνεί ή διαφωνεί). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στις δύο τελευταίες παραγράφους.

Γ. Παραγωγή λόγου.

Γράψετε ένα κείμενο για τη σχολική εφημερίδα περίπου τετρακοσίων (400) λέξεων. Σ' αυτό να αναφέρετε περιπτώσεις όπου οι νέοι στην προσπάθειά τους να ακολουθήσουν τη μόδα οδηγούνται σε ακραίες μορφές συμπεριφοράς και εμφάνισης. Επίσης να εξηγήσετε για ποιους λόγους παρουσιάζονται αυτά τα φαινόμενα κυρίως κατά την εφηβεία.

17. μόδα

Μόδα είναι η παροδική συνήθεια, ο συρμός, ο νεωτερισμός που για ορισμένο χρονικό διάστημα γενικεύεται σε μεγάλο φάσμα της κοινωνίας σε ότι αφορά την ενδυμασία, την κόμμωση, τη μουσική. Η μόδα είναι στην πραγματικότητα ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που καθρεφτίζει τις κατευθύνσεις και τις εξελίξεις μιας κοινωνίας σε μια ορισμένη ιστορική περίοδο. Ο ρόλος της είναι να εισάγει στην κοινωνία, με τη γρήγορη μετάδοση και αφομοίωση, νέες συμπεριφορές και πεποιθήσεις.

Οπωσδήποτε η μόδα αποτελεί αντανάκλαση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών και ενσαρκώνει το πνεύμα κάθε εποχής. Έτσι στην κλασική εποχή αντιστοιχεί η απλή φορεσιά με τον απέριττο χιτώνα. Αντίθετα η πολυτέλεια της Βυζαντινής αυλής επιβάλλει πολυτελή φορέματα από μετάξι και άλλα βαρύτιμα υφάσματα, ενώ ταυτόχρονα ο χριστιανισμός επέβαλλε την αυστηρότητα του τρίχινου χιτώνα. Χαρακτηριστικό της ναπολεόντειας εποχής είναι η έλλειψη επιτήδευσης, ενώ η παλινόρθωση των Βουρβόνων έφερε πάλι στο προσκήνιο τα κρινολίνα και τα φορέματα σε σχήμα κουδουνιού. Η βιομηχανική επανάσταση οδήγησε τη μόδα σε απλούστερα μονοπάτια.

Τα τελευταία χρόνια η μόδα παρουσιάζει αναρίθμητες πλευρές. Μέσα απ' αυτήν μπορούμε να σκιαγραφήσουμε την εξέλιξη των εθίμων, των ιδεών, του τρόπου ζωής, της υλικής και της ηθικής κατάστασης της κοινωνίας γενικά. Ο χαρακτηρισμός «μοντέρνος» αποδίδεται τόσο σε αντικείμενα όσο και σε αντιλήψεις και το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει ότι η μόδα αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο του σύγχρονου ανθρώπου και ειδικότερα του νέου. Κολακεύει τη φιλαρέσκεια του προσφέροντάς του την αίσθηση της διάκρισης και της επιβεβαίωσης.

Η μόδα έχει φτάσει στο αποκορύφωμά της και έχει μπει ολοκληρωτικά στη ζωή μας. Δυστυχώς, όμως, η επιρροή της στις μάζες δεν είναι καθόλου εποικοδομητική. Έχει κυριαρχήσει το εφήμερο και το παράλογο. Οι μεγάλοι οίκοι μόδας ασκούν επάνω μας ένα είδος τυραννικής επιβολής, την οποία επιτυγχάνουν μέσω της τηλεόρασης και των άλλων μέσων μαζικής ενημέρωσης. Αυτό σταδιακά έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη καλαισθησίας και ταυτόχρονα ισοπεδώνει τις ατομικές ιδιαιτερότητες και τις προσωπικές προτιμήσεις, κάνοντας τον καθένα δέσμιο των τάσεων που επικρατούν.

Μέσω επωνύμων προσώπων, όπως για παράδειγμα ηθοποιών και τραγουδιστών, ενισχύονται αμφισβητούμενα πρότυπα συμπεριφοράς, που αποδέκτες έχουν συνήθως τους νέους. Επίσης, ένα άλλο μειονέκτημα της σύγχρονης μόδας είναι η κερδοσκοπία σε βάρος του καταναλωτικού κοινού. Για παράδειγμα ένα ρούχο που αντικειμενικά η αξία του είναι πολύ χαμηλή, μπορεί να πωλείται ακριβά μόνο και μόνο για το γεγονός ότι φοριέται πολύ και συμβαδίζει με τις νέες τάσεις.

Η επίδραση της μόδας στο άτομο συγκεκριμένα μπορεί να έχει άσχημες συνέπειες. Ο καθένας προσπαθεί να βρίσκεται μέσα στο πλαίσιο των προταγών της μόδας για να μην θεωρηθεί οπισθοδρομικός, είτε συμφωνεί μ' αυτές είτε όχι. Έτσι ασκείται πάνω του ένα είδος ψυχολογικού εξανδραποδισμού που συντελεί άμεσα στην απώλεια αυτοπεποίθησης και τον μιμητισμό μέχρι την αλλοτρίωση της συνείδησής του. Κατ' αυτόν τον τρόπο υποβιβάζεται η αυτοτέλεια του κάθε ατόμου και υποβαθμίζεται η κρίση του. Έτσι καταλήγουμε να ανήκουμε όλοι σε ένα ομοιόμορφο σύνολο ανθρώπων,

στο οποίο δεν διαφέρει ο ένας από τον άλλο, έχουμε όλοι τα ίδια πρότυπα και κοινούς στόχους και οδηγούμαστε από τη βιομηχανοποιημένη μαζική κουλτούρα.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Χαρακτηρίστε κάθε φράση και στη συνέχεια δικαιολογήστε σύντομα το χαρακτηρισμό σας: σωστό, λάθος

- α. Στην πρώτη παράγραφο διευκρινίζεται η έννοια της μόδας
- β. Η δεύτερη παράγραφος αναλύει με συγκρίσεις τις επιδράσεις της μόδας
- γ. Σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο η μόδα καθρεφτίζει την εποχή της.
- δ. Στην τέταρτη παράγραφο παρουσιάζονται θετικές επιδράσεις της μόδας
- ε. Η πέμπτη παράγραφος αναφέρεται σε δυο αρνητικές επιδράσεις
- στ. Η έκτη παράγραφος αναλύει τον τρόπο που το άτομο επηρεάζει τη μόδα

3. Να βρεθούν συνώνυμα των λέξεων του κειμένου: καθρεφτίζει, απέριττο, φιλαρέσκεια, εφήμερο, συμβαδίζει, εξανδραποδισμού

18. Το σύνδρομο της Κέιτ Μος και οι «κανονικές» γυναίκες

Της ΣΑΝΤΥΣ ΤΙΑΝΤΑΚΗ

Πότε είδατε την Κέιτ Μος για τελευταία φορά; Αν νιώθετε καλά με τον εαυτό σας, αν έχετε συμφιλιωθεί με την εμφάνισή σας, μάλλον το έχετε ξεχάσει, οι φωτογραφίες των «ιδανικών» μοντέλων δεν σας αγγίζουν. Αν πάλι δεν σταματάτε να ξεφυλλίζετε περιοδικά και να παρακολουθείτε στην τηλεόραση εικόνες πασαρέλας, τότε δεν αποκλείεται να πάσχετε από κατάθλιψη. Δεν χρειάζεται να αναρωτιέστε τι σχέση μπορεί να έχει η Κέιτ Μος με όλα αυτά, γιατί δεν είναι ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία φορά που τα μοντέλα κατηγορούνται ότι βλάπτουν την ψυχική μας υγεία...

Μια νέα μελέτη, πάντως, έρχεται να αποδείξει ότι δεν φταίνει οι δίμετρες καλλονές, το μυαλό μας φταίει για όλα. Οι ερευνητές διαπίστωσαν πως οι γυναίκες που δίνουν σημασία στις διαφημίσεις με εξαιρετικά αδύνατες και όμορφες γυναίκες, νιώθουν αποστροφή για τις δικές τους «ατέλειες» και βυθίζονται στη μελαγχολία. Μάλιστα, η αρνητική αυτή επίδραση της ομορφιάς ξεκινά μόλις ένα μετρία λεπτά αφότου το βλέμμα φύγει από τη φωτογραφία. Όσο πιο ανασφαλής νιώθει μια γυναίκα με την εικόνα της, τόσο πιο ευάλωτη είναι! Τουλάχιστον αυτό υποστηρίζει η Λόρι Μιντζ, καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια. «Είναι ένας φαύλος κύκλος. Ουσιαστικά οι γυναίκες που ντρέπονται ήδη για το είδωλό τους είναι εκείνες που θα νιώσουν απειλούμενες από κάτι τόσο ασήμαντο, όσο μια φωτογραφία».

Οι ερευνητές χώρισαν 91 γυναίκες, 18 έως 31 χρόνων, σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα είδε προσεκτικά διαφημίσεις για εσώρουχα, βερνίκια νυχιών, κοσμήματα, προϊόντα ομορφιάς, τσίγλες και λικέρ, με «τέλεια» μανεκέν. Στη δεύτερη ομάδα οι διαφημίσεις ήταν ακριβώς οι ίδιες, αλλά απουσίαζαν τα μοντέλα. Στη συνέχεια τους ζητήθηκε να βαθμολογήσουν σε μία κλίμακα από 1 έως 5 πόσο ευχαριστημένες είναι με 35 σημεία του σώματός τους - ανάμεσά τους τη μύτη, τα χείλια, τη μέση, τους γοφούς, το σωματικό βάρος, ακόμη και την τριχοφυΐα στο σώμα τους! Η έρευνα έδειξε ότι καμία γυναίκα που συγκρίνει τον εαυτό της με μοντέλο δεν νιώθει ικανοποιημένη με την εικόνα της.

Τι θα πρέπει να κάνει, λοιπόν; Να αποφεύγει να διαβάξει περιοδικά μόδας; Μάλλον αδύνατο. Την τηλεόραση, τις διαφημίσεις, τον βομβαρδισμό των εικόνων, πώς να τον αποφύγει; Εκείνο που είναι μάλλον πιο ρεαλιστικό είναι να θυμόμαστε πάντα πως καμία φωτογραφία δεν είναι αληθινή. Τα μοντέλα σήμερα μπορούν να αλλάξουν στήθος ή οπίσθια, να προσθέσουν ή να αφαιρέσουν μαλλιά, να σβήσουν και την παραμικρή ατέλεια. Στις διαφημίσεις υπάρχουν μοντέλα που δεν είναι παρά ψηφιακά δημιουργήματα!

Κι εμείς εξακολουθούμε να πιστεύουμε ότι με τη διαίτα, τη γυμναστική και τις πλαστικές θα αγγίζουμε την τελειότητα. Δεν είναι τυχαίο ότι όταν ρωτήθηκαν έφηβες πώς φαντάζονται το ιδανικό κορίτσι, είπαν: είναι 1,80, ζυγίζει 50 κιλά, φοράει 36 νούμερο, είναι ξανθιά και γαλανομάτα. Σε έρευνα που συμμετείχαν 500 μαθήτριες, το 81% των δεκάχρονων κοριτσιών παραδέχτηκε ότι είχε καταφύγει σε κάποιας μορφής διαίτα. Σύμφωνα με έρευνες, οκτώ στις δέκα γυναίκες πιστεύουν ότι είναι υπέρβαρες.

Ναι, οι γυναίκες νιώθουν χειρότερα από τους άνδρες. Ναι, για πολλούς η αδυναμία αποτελεί συνώνυμο του σεξαπίλ, της επιτυχίας, της επαγγελματικής καταξίωσης, ακόμη και της αποδοχής από τους άλλους. Ο Ολιβιέρο Τοσκάνι έχει τον τελευταίο λόγο: «Είναι τουλάχιστον προσβλητικό για τις γυναίκες που δεν είναι τέλειες να βλέπουν τα σούπερ μοντέλα μπροστά

τους όλη την ώρα. Ο κόσμος δεν είναι φτιαγμένος μόνο για Κλώντιες και Καρολίνες»

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;
2. Αποδώστε με μια σύντομη φράση (15-20 λέξεις) το περιεχόμενο καθεμιάς από τις έξι παραγράφους του κειμένου.
3. Ποιες παράγραφοι αναφέρονται σε επιστημονικές έρευνες και μελέτες;
4. Να βρείτε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου: μοντέλα, αποστροφή, ικανοποιημένη, αδύνατο, αγγίζουμε
5. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.
6. Εξηγήστε σύντομα (50 λέξεις) το νόημα της φράσης: «...να θυμόμαστε πάντα πως καμία φωτογραφία δεν είναι αληθινή».
7. Αναπτύξτε κάθε φράση του κειμένου (400 λέξεις):
 - α. Όσο πιο ανασφαλής νιώθει μια γυναίκα με την εικόνα της, τόσο πιο ευάλωτη είναι.
 - β. καμία γυναίκα που συγκρίνει τον εαυτό της με μοντέλο δεν νιώθει ικανοποιημένη με την εικόνα της.
 - γ. Ο κόσμος δεν είναι φτιαγμένος μόνο για Κλώντιες και Καρολίνες»

19. Φλερτάρετε με χιούμορ

Μαρία Σωνίδου (καθημερινή 20/03/2004)

Το καλύτερο και πιο αποτελεσματικό όπλο για έναν ελεύθερο άνδρα, που θέλει να κερδίσει το αντικείμενο του πόθου του, είναι το χιούμορ. Είναι κοινό μυστικό ότι το γέλιο χαλαρώνει τους ανθρώπους και τούς κάνει να νιώθουν πιο άνετα, γι' αυτό και ο ενδιαφερόμενος μπορεί ευκολότερα να προσεγγίσει τον στόχο του. Επιπλέον, αυτό που κάνει τους ανθρώπους να γελούν, τους κάνει και να αισθάνονται γοητευτικοί, ευτυχισμένοι και γιατί όχι και ριψοκίνδunami - στοιχεία που βρίσκουν απήχηση στο άλλο φύλο.

Δυστυχώς, όμως, δεν διαθέτουν όλοι το χάρισμα. Κάποιοι, ωστόσο, μπορεί να τα καταφέρουν με κάποια καθοδήγηση· κι αυτή ακριβώς είναι η βάση ενός νέου εργαστηρίου, που έχει σκοπό να βοηθήσει τους άνδρες να χρησιμοποιούν το χιούμορ ως εργαλείο φλερτ. Εμπνευστής του είναι ο Βρετανός κωμικός Μαρκ Μπλέικ, ο οποίος άκουγε για πολλά χρόνια γνωστές και φίλες να του παραπονιούνται για τις αξιοθρήνητες προσπάθειες των ανδρών να τους πιάσουν κουβέντα κι αποφάσισε ότι είναι η κατάλληλη στιγμή να βοηθήσει τους ομοφύλους του. Από τον Απρίλιο, λοιπόν, ξεκινά τη σειρά των εκπαιδευτικών εργαστηρίων του, από το κανάλι UKTV G2, μέσω του οποίου θα διδάσκει τους άνδρες να κάνουν κόρτε με χιούμορ.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;
2. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
3. Πώς οι υπογραμμισμένες λέξεις βοηθούν στη συνοχή του κειμένου;
4. Ποια είναι η άποψή σας για την παρακάτω κρίση του κειμένου: «Το καλύτερο και πιο αποτελεσματικό όπλο για έναν ελεύθερο άνδρα, που θέλει να κερδίσει το αντικείμενο του πόθου του, είναι το χιούμορ»
5. Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με την άποψη ότι το χιούμορ μπορεί να διδαχθεί;

20. Δεν γελά ο μωρός

διασκευασμένο άρθρο του Δημήτρη Καστριώτη

Ιστορείται ότι, όταν ο Αμερικανός ποινικολόγος Κλάρενς Ντάρου είχε –στη «δίκη των πιθήκων» για τη νομιμότητα της διδασκαλίας του Δαρβίνου– σατιρίσει ένα χωρίο της Παλαιάς Διαθήκης, με αποτέλεσμα να οργιστεί ο εισαγγελέας και να τον παρατηρήσει ο δικαστής, ο μεγάλος δικηγόρος είχε απαντήσει: «Κύριε πρόεδρε, αν χάσει κανείς τη δύναμη να γελάει, χάνει τη δύναμη να βλέπει καθαρά τα πράγματα».

Το γέλιο είναι αναγκαία προϋπόθεση για να μπορεί να δει κανείς τα πράγματα με κάποια καθαρότητα... Δεν είναι παράδοξο. Το χιούμορ βασίζεται πάντοτε στον σαρκασμό –και σαρκασμός δεν υπάρχει, αν δεν κρύβει κάποιον αυτοσαρκασμό. Οι πνευματώδεις βρετανικές ατάκες, ορισμένες των οποίων οδηγούν την «τέχνη» σε επίπεδο αριστουργήματος, είναι ίσως το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα, ίχνη αυτοσαρκασμού βρίσκονται όμως σε κάθε χιούμορ. Δεν είναι παράξενη η σύνδεση. Ο σαρκασμός είναι «γελοιοποίηση» ιδιοτήτων και πραγμάτων που προβάλλονται ως σοβαρά. Η διαβρωτική του διάσταση για το προβαλλόμενο ως σοβαρό είναι σχεδόν πάντα εντονότερη από τη μομφή προς κάποιο άλλο πρόσωπο. Και όποιος αποκαθλώνει τα «σοβαρά» για τους άλλους, συνήθως έχει αρχίσει τη διαδικασία από τον εαυτό του. Όσοι πιστεύουν πολύ στη σοβαρότητά τους, σπάνια σαρκάζουν τους άλλους: συνήθως απλώς τους... βρίζουν.

Έλλειψη γέλιου, έλλειψη ευθυκρισίας. Βρετανή φοιτήτρια, διαβάσαμε στην «Κ», συνελήφθη στο αεροδρόμιο του Μαϊάμι, γιατί την ώρα που η χειραποσκευή της περνούσε από τον ανιχνευτή είπε στον υπάλληλο «προσέξτε, έχω τρεις βόμβες εκεί μέσα». Ο υπάλληλος δεν απάντησε «μην ανησυχείτε μαντάμ, θα τις έβρισκα ούτως ή άλλως». Δεν απάντησε καν «αυτό δεν είναι αστείο στη χώρα που έγινε η 11η Σεπτεμβρίου» ή κάτι τέτοιο. Σήμανε συναγερμό, έγινε χάος, η φοιτήτρια βρέθηκε με χειροπέδες και προσήχθη σε δικαστή.

Ξέρω ότι μπορεί να διαφωνήσετε, προσωπικά όμως πιστεύω ότι μόνον η συστηματική επιβολή ενός δημοσίου ύφους στερημένου από χιούμορ μας κάνει να βλέπουμε αυτό το περιστατικό ως εύλογο. Σε μία αληθινά σοβαρή – και αληθινά φιλελεύθερη– κοινωνία, θα είχε απολυθεί λόγω βλακείας ο υπάλληλος του αεροδρομίου –και ενδεχομένως λόγω αυταρχισμού ο εισαγγελέας που άσκησε δίωξη για τέτοια οφθαλμοφανή περίπτωση (άλλο θέμα η τηλεφωνική φάρσα, που εύλογα προκαλεί πανικό και αναστάτωση). Σε μια αληθινά σοβαρή κοινωνία, η οποία δεν θα εξαιρούσε κανένα ζήτημα από την απογυμνωτική κριτική ματιά που προσφέρει ο σαρκασμός, θα ήταν δυσκολότερο να χαθεί η αίσθηση του μέτρου.

Η σοβαροφάνεια μας εμποδίζει να βλέπουμε καθαρά τα πράγματα. Τόσο που, αν εφαρμόσει κανείς τα... ρωμαϊκά διδάγματα (ένοχος είναι αυτός που ωφελείται), μπαίνει στον πειρασμό να σκεφθεί μήπως η σοβαροφάνεια δεν είναι τυχαία: μήπως η επιβολή της επιδιώκεται, ακριβώς για να εμποδίζεται η κριτική ματιά.

1. Να συντάξετε περίληψη εκατό (100) περίπου λέξεων.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Ποια είναι η άποψη του συγγραφέα σχετικά με το χιούμορ (50 λέξεις)

3. Ποια είναι, σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο, η σχέση μεταξύ χιούμορ και σαρκασμού; (50 λέξεις)

4. Μπορείτε να σκεφτείτε ένα δικό σας παράδειγμα όπου η «έλλειψη γέλιου» φανερώνει «έλλειψη ευθυκρισίας» (100 λέξεις)

5. Ποια είναι η σχέση του χιούμορ και του γέλιου με αυτό που οι νέοι συνήθως ονομάζουν «χαβαλέ» (<τουρκ. havale: επίστρωμα, επικάλυμμα). (100 λέξεις)

6. Το χιούμορ αποτελεί θετικό στοιχείο για τη σχολική ζωή. Ποιες προϋποθέσεις απαιτούνται για να μην οδηγεί το γέλιο στην αποδιοργάνωση, αλλά αντίθετα να εξασφαλίζει μια ευχάριστη και δημιουργική ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη; Γράψτε σχετικά με το παραπάνω θέμα ένα κείμενο 400 περίπου λέξεων που θα δημοσιευτεί σε σχολικό περιοδικό.

21. Τι είναι το χιούμορ και πώς επιδρά στη ζωή μας;

Το χιούμορ, είναι μια συναισθηματική επικοινωνιακή δεξιότητα, μια ικανότητα προσαρμογής στο περιβάλλον ή- αν θέλετε- μια δυνατότητα να φέρουμε «τα πάνω κάτω» και να δούμε μια άλλη οπτική στη ζωή και στις σχέσεις μας. Ως συναισθηματική ικανότητα, το χιούμορ ανήκει στην συναισθηματική νοημοσύνη- την τέχνη της ζωής- και δηλώνει ένα τρόπο σκέψης και δράσης, που ενώνει τη λογική, τη σοφία και το συναίσθημα, γιατί, βέβαια, το χιούμορ για να προκαλέσει γέλιο και να ελαφρύνει μια κατάσταση πρέπει να είναι και έξυπνο. Το χιούμορ είναι στοιχείο της καρδιάς και η καρδιά είναι αυτή που διασχίζει τα παιχνίδια του μυαλού μας και μας κάνει να βλέπουμε τα πράγματα σε βάθος, εξομαλύνει τις καταστάσεις και γεφυρώνει τις αντιθέσεις. Η αίσθηση του χιούμορ ανήκει στη δημιουργικότητα και την φαντασία και μπορεί να μεταμορφώσει, με εκπληκτικό τρόπο, τον θυμό σε γέλιο και τον φόβο σε τόλμη, τον πόνο σε αποφασιστικότητα, την απόγνωση σε ελπίδα το πείσμα και τον εγωισμό σε συνεργατικότητα.

Το χιούμορ ενισχύει την πίστη και την εμπιστοσύνη μας στους άλλους γιατί μας μειώνει τον φόβο και την εμμονή της δυσπιστίας που μας επιβάλλει να εξηγήσουμε τα πάντα, που συμβαίνουν γύρω μας. Το χιούμορ μειώνει τον ανταγωνισμό και μας κάνει πιο δεκτικούς στους ανθρώπους, χαλαρώνοντας τους αμυντικούς μηχανισμούς, κάνει την ανταπόκριση πιο ζεστή, πιο εύκολη στο κάλεσμα του άλλου. Διαφορετικά, στην αλαζονεία θα ανταποκριθούμε με αλαζονεία, στην ακαμψία με ακαμψία και στην απόρριψη με θυμό. Αν π.χ. ζητάμε κάτι με χιούμορ μειώνουμε την ένταση και την απειλή, που έχει η απαίτηση.

Το χιούμορ, επειδή ανήκει στην δημιουργικότητα, έχει άμεση σχέση με την αυτοπεποίθηση, δημιουργεί τις δυνατότητες να εκφρασθούν πράγματα, που, κάτω από άλλες συνθήκες, θα μπορούσαν να γίνουν αντιληπτά ως εχθρικά και επιθετικά.

Το χιούμορ μας κάνει τολμηρούς, να μπορούμε να μιλήσουμε για πράγματα με άνεση, «μεταξύ σοβαρού και αστείου», γιατί δεν είναι τι λέμε, αλλά πώς το λέμε.

Το χιούμορ λοιπόν μας δίνει πολλές έξυπνες και ευρηματικές δυνατότητες να πούμε πολλά πράγματα, χωρίς σκληρότητα, γιατί δεν τραυματίζει και βοηθά τις σχέσεις μας να προχωρήσουν. Αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα που προκύπτουν με το γέλιο, τους δίνουμε μια άλλη διάσταση και δεν τους επιτρέπουμε να γίνουν πολωτικά, να μπουν ανάμεσά μας, σε βάρος της σχέσης, εφόσον βέβαια θέλουμε να την διατηρήσουμε.

Το χιούμορ, αλλάζοντας την εγκεφαλική δραστηριότητα, αναπτύσσει τη διάθεση για δράση, μας βοηθά να σχεδιάζουμε για το μέλλον, γεννά θετικά συναισθήματα, δίνει προοπτική σε κάθε είδους σχέση, επειδή μας δίνει τη δυνατότητα να μην παίρνουμε τη ζωή και τόσο σοβαρά. Και επειδή ολόκληρη η ζωή μας είναι σχέση και επικοινωνία, γίνεται το καλύτερο αγχολυτικό. Το χιούμορ φαίνεται να διαθέτει σοφία και εμπιστοσύνη, μας βοηθά να αλλάξουμε την αντίληψη της προσωπικής και κοινωνικής μας ζωής, επειδή ο κόσμος και η πραγματικότητα δεν είναι αντικειμενικές αξίες αλλά μια υποκειμενική κατασκευή, με βάση τις ερμηνείες και τις διαθέσεις μας.

1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:
 - α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
 - β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
 - γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
 - δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Δώστε με το περιεχόμενο καθεμιάς παραγράφου με μια σύντομη φράση 15-20 λέξεων.

3. Καταγράψτε πέντε θετικές επισημάνσεις που σχετίζονται με το χιούμορ. Να ακολουθήσετε τη σειρά που παρουσιάζονται στο κείμενο.

4. Εξηγήστε σε μια παράγραφο 50 περίπου λέξεων πως καταλαβαίνεται τη φράση του κειμένου: «το χιούμορ μειώνει τον ανταγωνισμό και μας κάνει πιο δεκτικούς στους ανθρώπους»

5. Σε ένα παρόμοιο κείμενο με αυτό που σας δόθηκε καταγράψτε τις καταστάσεις και τα προβλήματα που δημιουργεί η έλλειψη χιούμορ.

επιπλέον κείμενα

22. η «λεξιπενία» και η αντίληψη για τη γλώσσα

(τρεις απαντήσεις από συνέντευξη του Α.-Φ. Χριστίδη στην εφημερίδα
Ελευθεροτυπία, Τρίτη 3 Δεκεμβρίου 1996)

Ερ. Το φαινόμενο της λεξιπενίας, όπως διαπιστώνουν κάποιοι γλωσσολόγοι, είναι υπαρκτό;

* Κι εδώ υπάρχει ένα φανταστικό πρόβλημα, που το δημιουργούν ορισμένοι ειδικοί με βάση ορισμένες προκαταλήψεις γλωσσικές που έχουν. Ειδικοί, γλωσσολόγοι δηλαδή, οι οποίοι ξεχνάνε την επιστήμη τους και παραδίδονται στις δικές τους γενικότερες προκαταλήψεις. Ποτέ δεν μετρήθηκε αυτό το πράγμα, απλώς κατατέθηκε σαν ένα γεγονός που έχει απλώς φαντασματική διάσταση και συνδέθηκε με ορισμένες ομάδες. Δεν είναι τυχαίο που συνδέθηκε με τους νέους και πρωτοδιαπιστώνεται αυτή η φανταστική ασθένεια αμέσως μετά το '76 με την καθιέρωση της δημοτικής.

Ερ. Μόνο που αυτή η άποψη περί λεξιπενίας έχει κορυφωθεί σήμερα.

* Η άποψη περί λεξιπενίας, και ειδικά των νέων σχετίζεται με κάποιες συγκυρίες. Οι συγκυρίες είναι η καθιέρωση της δημοτικής, που σημαίνει ότι πλέον η καθαρεύουσα δεν κυκλοφορεί. Για ορισμένους αυτό σημαίνει ρητά η υπόρρητα μια γλωσσική καταστροφή. Που διατυπώνεται και μάλιστα ρητά. Αποκοπή από τις ρίζες. Αυτό είναι το πρώτο δεδομένο που αισθάνομαι ότι παράγει αυτή τη φανταστική ασθένεια. Το γεγονός, δηλαδή, ότι οι νεότεροι, επειδή δεν ακούν την καθαρεύουσα, παύουν να κατανοούν ορισμένες λέξεις οι οποίες προέρχονται από το λεξιλόγιο της καθαρεύουσας. Αυτό, για ορισμένους, θεωρείται καταστροφή. Και θεωρείται ότι οι νέοι, επειδή αρχίζουν να εμφανίζουν κενά ως προς το λόγο λεξιλόγιο, είναι γλωσσικά ανάπηροι.

Ερ. Για την άποψη που διατυπώνεται ότι δεν μπορούμε να μιλήσουμε σωστά τη νέα ελληνική εάν δεν γνωρίζουμε την καθαρεύουσα, τι λέτε;

* Πίσω από αυτή την αντίληψη ότι οι νέοι είναι γλωσσικά ανάπηροι, υπάρχει η ευρέως διαδεδομένη προκατάληψη που ακούγεται και σήμερα, ότι η νέα ελληνική γλώσσα και ο χρήστης δεν μπορεί ποτέ να είναι επαρκής αν δεν ξέρει αρχαία ελληνικά και καθαρεύουσα. Αυτό δεν έχει καμία γλωσσολογική υπόσταση. Κανένας από μας για να είναι ομιλητής της μητρικής του γλώσσας δεν χρειάζεται την ιστορία της γλώσσας του. Άλλωστε από τη μάνα μας και τον πατέρα μας, μάθαμε τη φυσική μας γλώσσα χωρίς λεξικά και ιστορικές γραμματικές. Επομένως, η λεξιπενία παράγεται μέσα από μια προκατάληψη, η οποία υπερτιμά την αρχαία και την καθαρεύουσα και υποτιμά τη δημοτική.

A1. Υπάρχει πρόβλημα «λεξιπενίας» σύμφωνα με τον Α.-Φ. Χριστίδη; Πώς τεκμηριώνει την θέση του; (1^η απάντηση)

A2. Με ποια συγκυρία έχουν σχέση οι απόψεις ότι υπάρχει πρόβλημα «λεξιπενίας»; (2^η απάντηση)

A3. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση «αποκοπή από τις ρίζες»; (2^η απάντηση)

A4. Ποια είναι η άποψη του Α.-Φ. Χριστίδη για την άποψη ότι η «αποκοπή από τις ρίζες» σχετίζεται με «γλωσσική καταστροφή»; (2^η απάντηση)

A5. Με ποια αντίληψη είναι δεμένη η άποψη ότι «οι νέοι είναι γλωσσικά ανάπηροι»; (3^η απάντηση)

A6. Ποια είναι η θέση του Α.-Φ. Χριστίδη για την άποψη ότι για να μιλάμε καλά την νέα ελληνική θα πρέπει να ξέρουμε αρχαία ελληνικά; (3^η απάντηση)

A7. Καταλάβετε τι θα πει «λεξιπενία»; Ψάξτε σε λεξικά να βρείτε τη λέξη...

A8. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Να διατυπώσετε και να αιτιολογήσετε την άποψή σας για την παρακάτω κρίση: δεν μπορούμε να μιλήσουμε σωστά τη νέα ελληνική εάν δεν γνωρίζουμε αρχαία ελληνικά.

B2. Εξηγήστε πως αντιλαμβάνεστε την παρακάτω φράση από την απάντηση του Χριστίδη: «Κανένας από μας για να είναι ομιλητής της μητρικής του γλώσσας δεν χρειάζεται την ιστορία της γλώσσας του».

B3. Εξηγήστε πως αντιλαμβάνεστε την παρακάτω φράση από την απάντηση του Χριστίδη: «από τη μάνα μας και τον πατέρα μας, μάθαμε τη φυσική μας γλώσσα χωρίς λεξικά και ιστορικές γραμματικές».

B4. Εξηγήστε τη σημασία των παρακάτω διαρθρωτικών λέξεων του κειμένου: δηλαδή, επειδή, Άλλωστε, Επομένως

B5. Στις παρακάτω φράσεις

I. να εξηγήσετε τη σημασία των υπογραμμισμένων λέξεων σύμφωνα με τα συμφραζόμενα: α. φανταστικό πρόβλημα, β. Αποκοπή από τις ρίζες, γ. γλωσσικά ανάπηροι, δ. φυσική μας γλώσσα

και II. να βρείτε μία διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στη συγκεκριμένη φράση.

Γ1. Συνήθως ορισμένοι μεγαλύτεροι κατακρίνουν τους νέους. Να βρείτε τρία θέματα για τα οποία τους κατηγορούν (εκτός από το ζήτημα της γλώσσας). Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι αυτές οι κατηγορίες φαίνεται να επαναλαμβάνονται σε διαφορετικές εποχές; Το κείμενό σας απευθύνετε σε εφημερίδα που δημοσίευσε επικριτικό άρθρο για τους νέους. (Γράψτε 3 παραγράφους για το πρώτο ερώτημα και 2 για το δεύτερο. Γράψτε και πρόλογο, αλλά μην φλυαρείτε· οδηγήστε τον αναγνώστη στο θέμα σας. Επίλογο θα γράψετε αν σας «βγει». Σύνολο: 400 περίπου λέξεις).

23. Α.Β. Μουμτζάκης, το μάθημα των αρχαίων ελληνικών στην Α' Γενικού Λυκείου

Η Αρχαιομάθεια δεν πρέπει να θεωρείται μόνο, ούτε κυρίως, η γνώση της γραμματικής και του συντακτικού. Η γνώση αυτή είναι υπηρετική της ερμηνείας και της μετάφρασης και δεν αποτελεί αυτοτελή επιδίωξη, όπως συνέβαινε παλαιότερα όχι μόνο στα αρχαία αλλά και στα νέα ελληνικά –σε όσες περιπτώσεις διδασκόταν η νεοελληνική γλώσσα.

Τα βοηθητικά βιβλία αναφοράς (Γραμματική, Συντακτικό) είναι απαραίτητα για μια συλλειτουργική και όχι απλώς συμπληρωματική χρήση. Δηλαδή χρειάζονται για τη διδασκαλία ταυτόχρονα και παράλληλα με το βιβλίο των Αρχαίων Ελληνικών και όχι για να παραπέμπονται σ' αυτά οι μαθητές για επαύξηση των γνώσεών τους. Είναι συνεπώς απαραίτητο κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος να τα έχει ο μαθητής δίπλα του και να τα συμβουλευέται συνεχώς. Όχι βέβαια για να αποστηθίσει όλους τους τύπους ή κανόνες που περιλαμβάνουν, αλλά για να κατανοεί καν να ερμηνεύει τα κείμενα.

Το μάθημα πρέπει να γίνεται κατά έναν τρόπο σπουδαστηρίου: με συνεχή συνεργασία των μαθητών, με αναζητήσεις στα βοηθητικά βιβλία και στα κείμενα που ήδη διδάχτηκαν, με προσπάθεια να ανακαλύπτονται ετυμολογικές σχέσεις ή σημασιολογικές διαφορές με λέξεις της νέας ελληνικής, με προσπάθεια επίσης, να απαντούν οι μαθητές σε απλές ερωτήσεις, με φράσεις της αρχαίας ελληνικής αυτούσιες από τα κείμενα ή κατασκευασμένες με ελάχιστες αλλαγές π.χ. αριθμού ή προσώπου κτλ. Το τελευταίο, όσο και αν φαίνεται δύσκολο, δεν είναι, αν οι μαθητές κρατούν ανοιχτά τα βιβλία, έχουν ήδη μεταφράσει το κείμενο και καλούνται να απαντήσουν σε εύκολες ερωτήσεις προσαρμοσμένες στο αρχαίο κείμενο. Οι συσχετίσεις επίσης νέων λέξεων με λέξεις που ήδη γνώρισαν ή συντάξεων της αρχαίας με συντάξεις της νέας ελληνικές, και άλλον τρόπον που οι ίδιοι μαθητές ανακαλύπτουν, ποικίλλουν το μάθημα, το κάνουν δημιουργικότερο και βοηθούν στην αποτελεσματικότερη προσέγγιση των κειμένων και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

Η διδασκαλία πρέπει να προσπαθεί να κάνει το μάθημα και αποδοτικό γνωστικά, αλλά επίσης ευχάριστο και ελκυστικό - την ίδια προσπάθεια κάνει και το βιβλίο με την επιλογή των κειμένων, τις εικόνες, τους πίνακες ή γενικότερα με την εκτύπωση του - και μάλιστα από την αρχή. Και η αρχή έχει πολύ μεγάλη σημασία. Ο μαθητής έρχεται για πρώτη φορά σε άμεση επικοινωνία – χωρίς τη μεσολάβηση κάποιου μεταφραστή – με την αρχαία γλώσσα. Έχει ακούσει όχι μόνο για την αξία της κτλ. αλλά και για τις δυσκολίες της. Γι' αυτό η ευνοϊκή ψυχολογική του διάθεση δεν έχει μικρότερη σημασία από την όποια επιστημονική πληρότητα σε λεπτομέρειες ενός θέματος, και μάλιστα στην αρχή της απασχόλησής του με την αρχαία γλώσσα στο πρωτότυπο. Είναι γνωστό ότι συχνά πολλοί μαθητές αντιπαθούν ένα μάθημα όχι εξαιτίας του περιεχομένου και των σκοπών που επιδιώκει το μάθημα, αλλά εξαιτίας της διδακτικής του. Και αυτό ίσχυσε ίσως κατεξοχήν για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών.

Όσοι διδάσκουν το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών ας μην παραβλέπουν ότι δύσκολα απαλλάσσεται ένας δάσκαλος από τη συνήθεια μιας παραδοσιακής διδασκαλίας, είτε την εφάρμοσε ως καθηγητής είτε ως μαθητής, η οποία απέβλεπε περισσότερο στη γραμματική ή το συντακτικό και λιγότερο στα κείμενα. Πάντως σε κάθε διδασκαλία, οποιουδήποτε μαθήματος

– φιλολογικού τουλάχιστο – για να πείσεις, είτε ως προς το περιεχόμενο είτε ως προς τη μέθοδο, πρέπει πρώτα εσύ ο ίδιος να έχεις πειστεί γι' αυτό. Διαφορετικά κάπου θα προδοθείς. Θα σε προδώσουν οι λέξεις σου ή συνήθως η συμπεριφορά σου.

Προφορική και ουσιαστική άσκηση: να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, συντακτικό, σχήματα λόγου, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε στοιχεία που σας αρέσουν και στοιχεία που δε σας αρέσουν.

1. Να προσπαθήσεις να αποδώσεις το περιεχόμενο κάθε παραγράφου με μία φράση 15 - 20 περίπου λέξεων.

2. Να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

3. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις με βάση το κείμενο. Κάθε ερώτηση αντιστοιχεί σε μία παράγραφο.

- α) Ποιος είναι ο ρόλος της γραμματικής και του συντακτικού στην προσπάθεια να καταλάβουμε ένα αρχαίο κείμενο;
- β) Ποια ονομάζονται βιβλία αναφοράς; Πώς πρέπει να χρησιμοποιούνται;
- γ) Πώς ζητάει ο συγγραφέας να απαντούν οι μαθητές στις ερωτήσεις κατανόησης του αρχαίου κειμένου;
- δ) Πόσο σημασία έχει για τον συγγραφέα η ψυχολογική στάση των μαθητών απέναντι στα μαθήματα και ειδικότερα απέναντι στο μάθημα των αρχαίων;
- ε) Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής διδασκαλίας;

4. Πότε νομίζετε ότι γράφτηκε το κείμενο που διαβάσατε; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.

5. Μπορείτε να σκεφτείτε ποιος είναι ο ρόλος του συγγραφέα; Ποια είναι ακριβώς η δουλειά του; (σκεφτείτε από ποια οπτική γωνία βλέπει τα πράγματα)

6. Στο κείμενο που διαβάσατε δεν υπάρχει αναφορά στην ανάγκη να διδάσκεται η αρχαία ελληνική γλώσσα. Μπορείτε να σκεφτείτε για ποιους λόγους θα πρέπει να διδάσκεται η αρχαία ελληνική γλώσσα; Ποιοι από τους λόγους που βρίσκετε σας πείθουν να διαβάσετε περισσότερο; Θα τεκμηριώσετε την άποψή σας σ' ένα κείμενο περίπου 250-300 λέξεων.

24. δημοτικισμός

Μέσα στη ζωή του ελληνικού λαού στους τρεις τελευταίους αιώνες μοναδικό κέντρο αγώνων πνευματικών παρουσιάζεται η γλωσσική ιδέα. Μα από τα ιστορικά της τα τόσο σημαντικά χαρακτηριστικότερα για την ερευνά μας είναι φυσικά τα τελευταία σαράντα χρόνια, που έχουμε το πιο δυνατά και οριστικό φανέρωμα, τους αγώνες της, το άπλωμά της σε πλάτος και σε βάθος. Ξεκίνημα της ιδέας το πρόβλημα το γλωσσικό. Οι αντίρροπες καταστάσεις που το γεννούν παίρνουν τριπλή κατεύθυνση. α') Οι Έλληνες πρέπει να μιλούν και να γράφουν τη γλώσσα, που μίλησαν και γράψανε οι πρόγονοι τους στην καλύτερη εποχή της ακμής, την κλασική – **Αττικισμός** – β') Οι Έλληνες πρέπει να καθarisούν τη γλώσσα τους την τωρινή, που είναι χυδαία και εκφυλισμένη κρατώντας απ' αυτήν μόνο τα στοιχεία τα φθογγολογικά, τα τυπικά και τα λεκτικά, που προσαρμόζονται ακινδυνότερα και ευπρεπέστερα με την αρχαία βάση, που πάντα θαποτελή το πρότυπο – **Καθαρευουσιανισμός** – γ') Οι Έλληνες πρέπει να μιλούν και να γράφουν και να υψώσουν σε λογοτεχνική γλώσσα και σε όργανο της πνευματικής των ζωής, τη νεώτερη κοινή ομιλούμενη που δημιουργήθηκε φυσιολογικά από την ιστορική τους εξέλιξη – **Δημοτικισμός**.

Ευθύς όμως από την αρχή είτε όλως διόλου υποσυνείδητα, όπως μας φανερώνει μολαταύτα η ορμή, το πάθος και η σημασία που δίνεται στο πρόβλημα απ' όλους – είτε και λίγο ή πολύ συνειδητά, σύμφωνα με τα βαθύτερα ιστορικά αίτια, που γεννούν τις αντιθέσεις, συνυπάρχει και στην περιορισμένη γλωσσική άποψη ακόμη και εκδηλώνεται ποικιλότητα η στενή σχέση, που ενώνει το πρόβλημα αυτό με όλη τη διαμόρφωση του νεοελληνικού πολιτισμού.

Η συνείδηση αυτής της σχέσης ανάμεσα από τις περιπέτειες των πραγμάτων και τις διανοητικές συλλήψεις των προσώπων ανοίγει το δρόμο της σιγά σιγά και ολοένα γίνεται εντονότερη.

Δημήτρης Γληνός, Εκλεκτές Σελίδες, τ. 2, Στοχαστής, 1971: 12-13 (η κρίση του δημοτικισμού, 1922)

Προφορική και ουσιαστική άσκηση: να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, συντακτικό, σχήματα λόγου, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε στοιχεία που σας αρέσουν και στοιχεία που δε σας αρέσουν.

1. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου σε 80-90 λέξεις. Πριν γράψεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

2. Να σχολιάσεις την παρακάτω φράση του κειμένου (σκέψου πόσο σημαντικά μπορεί να ήταν τα γλωσσικά θέματα): «Μέσα στη ζωή του ελληνικού λαού στους τρεις τελευταίους αιώνες μοναδικό κέντρο αγώνων πνευματικών παρουσιάζεται η γλωσσική ιδέα».

3. Ποιον τρόπο ανάπτυξης παραγράφου διακρίνεις στη πρώτη παράγραφο; (β' λυκείου, διαίρεση)
4. Η δεύτερη παράγραφος είμαι μία περίοδος. Μπορείς να ξαναγράψεις χωρίζοντάς την σε τρεις τουλάχιστον περιόδους; (Μπορείς να κάνεις και όποιες άλλες αλλαγές θέλεις).
5. Στο κείμενο έχουν διατηρηθεί στοιχεία από τη γλώσσα και τη γραφή του πρωτότυπου. Ποια πράγματα σου κάνουν εντύπωση; πώς τα εξηγείς; (εντόπισε τουλάχιστον τρία στοιχεία)
6. Να βρεις συνώνυμα των παρακάτω λέξεων/ φράσεων του κειμένου: φανέρωμα, γεννούν, πρέπει, Ευθύς, όλως διόλου.
7. Γράφεις κείμενο στο οποίο προσπαθείς να βρεις θετικά και αρνητικά στοιχεία για καθεμιά από τις γλωσσικές αντιλήψεις (Αττικισμός, Καθαρευουσιανισμός, Δημοτικισμός). (400 λέξεις)

25. Εμμανουήλ Κριαράς, συνέντευξη στον Σ.Ν. Κοδέλλα
(κατά την τελετή αναγόρευσής του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Πανεπιστημίου
Αθηνών, 1/2/2006)

Στη Μέση Εκπαίδευση πώς βλέπετε τα πράγματα όσον αφορά τη διδασκαλία της δημοτικής;

Δυστυχώς, στην εκπαίδευση το κίνημα του δημοτικισμού δεν βρήκε ποτέ τη σωστή του εφαρμογή. Ακόμα και σήμερα το εκπαιδευτικό σύστημα δεν υπηρετεί όσο θα έπρεπε τη γνώση της νέας ελληνικής. Η καθαρεύουσα σήμερα διδάσκεται στο Γυμνάσιο! Το λέω και διαμαρτύρομαι! Τα παιδιά της πρώτης Γυμνασίου αναγκάζονται να μάθουν αρχαία ελληνικά και μάλιστα μέσα από ένα βιβλίο που δεν είναι το καλύτερο δυνατό από άποψη συγκρότησης. Τα περισσότερα παιδιά, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων, έρχονται από το δημοτικό ακατάρτιστα στη νέα ελληνική γλώσσα. Όταν τους φορτώνεται στο πρόγραμμα και η αρχαία ελληνική, τότε επέρχεται σύγχυση και δεν καταλαβαίνουν τίποτα. Είναι εγκληματικό!

Όσο περνούν τα χρόνια η αγγλική γλώσσα καθιερώνεται όλο και περισσότερο ως η γλώσσα επικοινωνίας μεταξύ των λαών. Αυτό πρέπει να μας δημιουργεί ανησυχίες;

Μια παγκόσμια γλώσσα δεν μπορεί να υπάρξει και πιστεύω ότι είναι ουτοπία να το επιδιώκει κανείς. Η γλώσσα του κάθε λαού πρέπει να διατηρηθεί και θα διατηρηθεί γιατί γλώσσα σημαίνει πολιτισμός, ήθη, έθιμα και πολλά άλλα. Για να εκλείψει μια γλώσσα πρέπει να συμβούν συνταρακτικά γεγονότα. Πάρτε για παράδειγμα την ελληνική γλώσσα. Τόσα και τόσα πέρασε ο ελληνισμός. Παρ' όλα αυτά η γλώσσα του σώθηκε εξελισσόμενη. Έτσι, πιστεύω ότι η αγγλική δεν μπορεί να εκτοπίσει τις άλλες γλώσσες. Ακόμα και αυτή η γλώσσα καθώς μιλιέται και από άλλους λαούς μοιραίως υφίσταται αλλαγές. Μετά από αρκετά χρόνια η αγγλική γλώσσα θα αλλάξει πάρα πολύ σε σχέση με αυτό που είναι τώρα, όπως άλλωστε άλλαξε και η αρχαία ελληνική από τη στιγμή που τη μίλησαν και μη Έλληνες. Είναι μοιραίο, ο ξένος θα κάνει λάθη και τα λάθη αρκετές φορές είναι τέτοια που βοηθούν σε μια γλωσσική εξέλιξη. Τα «λάθη» γίνονται στη συνέχεια ο κανόνας.

από το http://kapodistriako.uoa.gr/stories/081_in_01/index.php?m=2

Προφορική και ουσιαστική άσκηση: να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, συντακτικό, σχήματα λόγου, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε στοιχεία που σας αρέσουν και στοιχεία που δε σας αρέσουν.

1. Να συντάξεις περίληψη των δύο απαντήσεων σε πλάγιο λόγο (80-100 λέξεις).

Πριν γράψεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) για ποιο λόγο γράφεται το κείμενο;
- γ) τι είδος κειμένου είναι;

2. «Η καθαρεύουσα σήμερα διδάσκεται στο Γυμνάσιο!» Τι εννοεί με τη λέξη «καθαρεύουσα» ο Εμμανουήλ Κριαράς; Για ποιο λόγο διαμαρτύρεται;

(Γνωρίζεις τι είναι η καθαρεύουσα; Γνωρίζεις κάτι για την ιστορία του γλωσσικού ζητήματος; Τι είναι το κίνημα του δημοτικισμού;)

3. Ποια είναι η γνώμη του Εμμανουήλ Κριαρά για την κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας;

4. «Τα λάθη αρκετές φορές είναι τέτοια που βοηθούν σε μια γλωσσική εξέλιξη. Τα «λάθη» γίνονται στη συνέχεια ο κανόνας». Ποια είναι η γνώμη του Εμμανουήλ Κριαρά για τα γλωσσικά λάθη; Γιατί η λέξη «λάθη» γράφεται την πρώτη φορά χωρίς εισαγωγικά και τη δεύτερη μέσα σε εισαγωγικά;

5. Να βρεις λέξεις που μπορούν να αντικαταστήσουν τις παρακάτω λέξεις χωρίς να αλλοιώνεται η σημασία του κειμένου: παιδιά, αναγκάζονται, ουτοπία, εκλείπει, μοιραίως,

6. Θα μπορούσες να τεκμηριώσεις την άποψη ότι η πρώτη απάντηση/ παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αιτιολόγησης; Ποιες διαρθρωτικές λέξεις θα έπρεπε να υπάρχουν ώστε να γίνει σαφέστερα αντιληπτή;

7. Στο γυμνάσιο διδάχτηκες την αρχαία ελληνική γλώσσα (αυτό που συνήθως ονομάζεται «αρχαία από το πρωτότυπο») και την αρχαία ελληνική γραμματεία (αυτό που συνήθως ονομάζεται «αρχαία από μετάφραση»). Μπορείς να γράψεις ένα κείμενο και να συγκρίνεις τα δύο μαθήματα. (Ποιο σου κινούσε το ενδιαφέρον; Τι νομίζεις ότι σου πρόσφερε το καθένα; κλπ). Μπορείς να γράψεις ελεύθερα τη δική σου άποψη για να δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου. (400 λέξεις)

επιπλέον δραστηριότητα

Μπορείς να βρεις άλλα στοιχεία (βιογραφικά και εργογραφικά) για τον Εμ. Κριαρά;

Προφορική και ουσιαστική άσκηση:

να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (σύνταξη, λεξιλόγιο, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε δύο χαρακτηριστικά στοιχεία που σας αρέσουν (π.χ. λόγιο λεξιλόγιο, χρήση επιθέτων, κλπ) και στοιχεία που δε σας αρέσουν (π.χ. δομή του κειμένου, παράγραφοι, κλπ).

26. Γλωσσικές προκαταλήψεις

Ευάγγελος Β. Πετρούνας, Νεοελληνική Γραμματική και συγκριτική ανάλυση, τ. Α', σελ. 27-28, εκδ. Ζήτη

Ο μέσος άνθρωπος, ιδιαίτερα ο μορφωμένος, έχει πολλές προκαταλήψεις σχετικά με τη γλώσσα. Οι προκαταλήψεις αφορούν κάθε άποψη της γλώσσας. Παρουσιάζονται στο συνηθισμένο φαινόμενο να εκτιμάμε μια γλώσσα και να υποτιμούμε μιάν άλλη, στο πώς βλέπουμε την αναφορά της γλώσσας προς τον εξωτερικό κόσμο, στο συμβολισμό της γλώσσας με τη γραφή. Ακόμη και σε επιστημονικά αναπτυγμένες χώρες υπάρχουν άνθρωποι που πιστεύουν ότι γλώσσα και ορθογραφία είναι το ίδιο πράγμα. Συνηθισμένος παραλογισμός είναι επίσης πώς σε άλλες επιστήμες, όπως η φυσική, η ιατρική, ή η κοινωνιολογία, δεν επιμένουμε πως είμαστε ειδικοί, αν δεν έχουμε ειδική προπαίδεια, σε θέματα γραμματικής ανάλυσης πιστεύουμε πως μπορούμε να έχουμε γνώση και να αποφασίζουμε χωρίς να διαθέτουμε αυτή την ειδική προπαίδεια. Με μια τέτοια αξίωση βέβαια αρνιόμαστε στη γραμματική ανάλυση το δικαίωμα να είναι επιστήμη. Μάλιστα μας ενοχλεί αν μας υποδειχτεί ότι για τη γλωσσική ανάλυση χρειάζεται η εφαρμογή αυστηρών επιστημονικών αρχών, ενώ δε θα μας πείραζε αν π.χ. ένας βιοχημικός μας έλεγε ότι αν δεν έχουμε ειδικές γνώσεις βιοχημείας, καλύτερα να μην επιμένουμε σε δικές-μας πρόχειρες ερμηνείες. Σε τέτοιες αξιώσεις σχετικά με τη γλωσσική ανάλυση οδηγούμαστε και από το γεγονός ότι όλοι χρησιμοποιούμε τη γλώσσα σαν εργαλείο, ενώ σπάνια χρησιμοποιούμε τα αντικείμενα των άλλων επιστημών μ' αυτό τον τρόπο.

Οι προκαταλήψεις σε γλωσσικά θέματα είναι πίο δύσκολο να διορθωθούν απο ότι σε άλλες επιστήμες. Ίσως αυτό οφείλεται στο γεγονός οτι στους άλλους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας χρησιμοποιούμε γλώσσα για να αναφερθούμε σε κάτι διαφορετικό, ενώ στη γλωσσολογία χρησιμοποιούμε γλώσσα για να αναφερθούμε στην ίδια τη γλώσσα· δηλαδή μέσο και αντικείμενο της έρευνας δεν είναι εύκολο να διακριθούν. Επίσης πολλές προκαταλήψεις μας εντυπώνονται απο σφαλερή σχολική διδασκαλία, καθώς και απο τις λογής λογής παραδοξότητες που κάθε τόσο διακηρύσσουν διάφοροι αυτόκλητοι γλωσσονομοθέτες. Το κακό είναι οτι πολύ σπάνια επιστήμονες γλωσσολόγοι ενδιαφέρονται να διαφωτίσουν το κοινό σχετικά με τις διάφορες προκαταλήψεις.

Για τους παραπάνω λόγους οι πλάνες σχετικά με το αντικείμενο της γραμματικής ανάλυσης είναι περισσότερες και πίο βαθιά ριζωμένες απ' ότι οι πλάνες σχετικά με το αντικείμενο άλλων επιστημών. Με μιά γλωσσική προκατάληψη δεσμευόμαστε ψυχολογικά πολύ περισσότερα απο ότι θα δεσμευόμαστε με μιά σφαλερή αστρονομική αντίληψη, ή με μιά σφαλερή ερμηνεία ενός νόμου. Επομένως χρειάζεται πίο αποφασιστική και πίο συστηματική προσπάθεια, αν θέλει κανείς να απαλλαγεί απο γλωσσικές προκαταλήψεις, και μάλιστα να απαλλαγεί όχι μόνο λογικά, αλλά και ψυχολογικά.

Ένας βασικός σκοπός είναι να θεραπευτεί κανείς απο τη βασικότερη προκατάληψη των μορφωμένων: να πιστεύουν πως οι ίδιοι ξέρουν τους γλωσσικούς κανόνες, και πως οι λιγότερο μορφωμένοι δεν τους ξέρουν, «επειδή είναι αγράμματοι». Η προκατάληψη αυτή ξεκινάει απο έλλειψη σεβασμού προς τον απλό άνθρωπο. Αλλά με τέτοια προκατάληψη αξιόλογη γλωσσική έρευνα δε μπορεί να γίνει.

Ειδικά ισχυρές είναι οι γλωσσικές προκαταλήψεις στην Ελλάδα. Η χώρα-μας δέν έχει ακόμη να παρουσιάσει αρκετή επιστημονική ανάπτυξη, και επιπλέον τη βάρυνε για πολλές δεκαετίες και τη βαραίνει ακόμα η καθαρευουσιάνικη νοοτροπία.

(διατηρήθηκε η γραφή και η ορθογραφική πρόταση του δυναμικού τονισμού)

Προφορική και ουσιαστική άσκηση: να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, συντακτικό, σχήματα λόγου, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε στοιχεία που σας αρέσουν και στοιχεία που δε σας αρέσουν.

1. Με ποιους δυο τρόπους παρουσιάζονται οι προκαταλήψεις για τη γλώσσα; Παρουσιάστε την πρώτη παράγραφο σε πενήντα (50) περίπου λέξεις.
2. Ποια είναι η διαφορά που έχει η γλωσσολογία σε σχέση με τις άλλες επιστήμες, όπως εντοπίζεται στη δεύτερη παράγραφο;
3. Σε τι διαφέρει η γλωσσική προκατάληψη σε σχέση με άλλες σφαλερές αντιλήψεις; (3^η παρ.) Πώς μπορείτε να την εξηγήσετε;
4. Ποια είναι η αφετηρία της προκατάληψης που έχουν πολλοί μορφωμένοι; (4^η παρ.)
5. Τι διαφοροποιεί στην Ελλάδα τις προκαταλήψεις σχετικά με τα γλωσσικά θέματα; (5^η παρ.)
6. Παρουσιάστε περιληπτικά τις παραγράφους δύο ως και πέντε (2-5) σε πενήντα (50) περίπου λέξεις.
7. Σε ποιους νομίζετε ότι απευθύνετε το κείμενο; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.
8. «Ένας βασικός σκοπός είναι να θεραπευτεί κανείς από τη βασικότερη προκατάληψη των μορφωμένων: να πιστεύουν πως οι ίδιοι ξέρουν τους γλωσσικούς κανόνες, και πως οι λιγότερο μορφωμένοι δέν τους ξέρουν, «επειδή είναι αγράμματοι». Η προκατάληψη αυτή ξεκινάει από έλλειψη σεβασμού προς τον απλό άνθρωπο». Αν ισχύει ό,τι ισχυρίζεται ο συγγραφέας στο παραπάνω απόσπασμα, τότε τι διαφοροποιεί τους «μορφωμένους» από τους «απλούς» ανθρώπους σε σχέση με τα γλωσσικά θέματα; Πώς αντιλαμβάνεστε το σεβασμό που πρέπει να έχει ο «μορφωμένος» προς τους «απλούς» ανθρώπους; (Γράφετε ελεύθερα τις σκέψεις σας σε 500 λέξεις)

27. Τι τραβάμε κι εμείς οι πωλήτριες!

της Μαριάννας Τζιαντζή, Καθημερινή 06-06-09

«Θα ψηφίσετε στις ευρωεκλογές;» Στην ερώτηση καλείται να απαντήσει μία από τις κοπέλες που συμμετέχουν στα καλλιστεία Playmate (Star) κι εκείνη απαντάει: «Σαν Ελληνίδα πολίτρια, θα ψηφίσω!»

Τι να σου κάνουν οι κοπελίτσες που τα δίνουν όλα για μια θέση στον ήλιο του μόντελινγκ και της σόου μπίζ; Μια ολόκληρη βιομηχανία τούς παίρνει τα μυαλά και οι γονείς από κοντά. Όμως, η αλήθεια είναι ότι πολλά αρσενικά ουσιαστικά δεν μπορούν να αποκτήσουν εύκολα «θηλυκή» κατάληξη. Λέμε Πολίτισσα για την κάτοικο της Κωνσταντινούπολης, όμως η «πολίτισσα» με μικρό «π» δεν έχει περάσει στα λεξικά. Έτσι, η υποψήφια Playmate αυτοχαρακτηρίστηκε «πολίτρια» κατά το συντάκτης / συντάκτρια ή μάλλον κατά το τηλεθεατής / τηλεθέατρια.

Η λέξη «τηλεθέατρια» έχει καθιερωθεί στο τηλεοπτικό σύμπαν και, από τις πολλές φορές που την ακούμε, σχεδόν την έχουμε συνηθίσει. Τι να πούμε; «Μια κυρία τηλεθεατής μάς τηλεφώνησε;» Μέχρι στιγμής δεν έχω ακούσει μια γυναίκα να υποστηρίζει «τα γεγονότα εξελίσσονται ερήμην μου, είμαι θεάτρια της ζωής μου», όμως οι κυρίες τηλεθεάτριες είναι πια μια πραγματικότητα.

Τις τελευταίες εβδομάδες, βλέπαμε στην τηλεόραση υποψήφιες «κυρίες ευρωβουλευτές» και όχι ευρωβουλευτίνες. Στις καθημερινές συζητήσεις μας λέμε η «βουλευτίνα», αλλά στις δημόσιες, τις τηλεοπτικές, συνήθως λέμε η κυρία βουλευτής και όχι «βουλευτίνα».

«Να το πω χοντρά, να το πω λαϊκά», μας προειδοποιεί ένας γνωστός τηλεστέαρ όταν πρόκειται να χρησιμοποιήσει μια λαϊκή έκφραση, π. χ., «ξέρετε τι λέει ο λαός μας, κύριε υπουργέ; Κάτι τρέχει στα γύφτικα!». Σαν να βλέπουμε μια ταινία και στην οθόνη να εμφανίζεται το προειδοποιητικό σήμα «X», δηλαδή η επόμενη σκηνή είναι αυστηρώς ακατάλληλη για ανηλίκους.

Πριν από 30 χρόνια, ένας μεγάλος δάσκαλος και αγωνιστής της δημοτικής, ο Εμμ. Κριαράς έγραφε ότι «εμείς οι μορφωμένοι» κερδίζουμε όταν προσέχουμε πώς εκφράζεται ο λαός. Ο ίδιος έχει παραθέσει μια χαριτωμένη στιχομυθία με έναν χωρικό που μπαίνει στο γραφείο των καθηγητών, σε ένα γυμνάσιο κάπου στη Βόρεια Ελλάδα και ζητάει «την κυρία γυμνασιάρχισσα». Κι εκείνη του απαντάει: «Δεν έχουμε γυμνασιάρχισσα, κύριε».

«Ε, τότε την κυρία γυμνασιάρχίνα».

Και εκείνη απαντάει: «Όχι, θα πείτε την κυρία γυμνασιάρχη».

Η γλώσσα είναι απρόβλεπτη. Άλλοτε φοράει τη σκοροφαγωμένη καπελαδούρα της Μαντάμ Σουσού με τα ψόφια πουλιά και άλλοτε μας εκπλήττει με την εκθαμβωτική της νεότητα. Κάποια λάθη βγάζουν μάτι, όμως υπάρχουν και λάθη ηθελημένα και χαριτωμένα, όπως το «εγώ δεν είμαι διακοψίας», που είπε ο Νίκος Χουντής στις «Αποδείξεις» (ANT1) του Νίκου Ευαγγελάτου, όταν οι συνομιλητές του διέκοπταν συστηματικά ο ένας τον άλλον.

Από μια άποψη, η κοπέλα των καλλιστείων εκφράστηκε σωστά. Για πωλήτρια την προορίζουν, αφού εκπαιδεύουν να συσκευάζει σωστά και να πουλάει τα νιάτα και την ομορφιά της. Μόνο που η αγορά έχει αρχίσει να πληρώνει όλο και λιγότερα χρήματα γι' αυτά τα προϊόντα.

Προφορική και ουσιαστική άσκηση: να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, συντακτικό, σχήματα λόγου, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε στοιχεία που σας αρέσουν και στοιχεία που δε σας αρέσουν.

A. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100 περίπου λέξεις.

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «ο Εμμ. Κριαράς έγραφε ότι “εμείς οι μορφωμένοι” κερδίζουμε όταν προσέχουμε πώς εκφράζεται ο λαός».

B2. Να αναγνωριστεί το είδος της σύνταξης (ενεργητικής ή παθητικής) στις παρακάτω προτάσεις και να μετατραπεί η καθεμιά σύνταξη στην αντίθετή της:

α. «Η λέξη “τηλεθεάτρια” έχει καθιερωθεί στο τηλεοπτικό σύμπαν και, από τις πολλές φορές που την ακούμε»

β. «Ο ίδιος έχει παραθέσει μια χαριτωμένη στιχομυθία με έναν χωρικό που μπαίνει στο γραφείο των καθηγητών»

B3. Να βρείτε το ρόλο των παρακάτω διαρθρωτικών λέξεων (αντίθεση, ομοιότητα, συμπέρασμα, χρόνο) και να τον αιτιολογήσετε σύντομα.

Έτσι, αλλά, Σαν, Πριν από, όμως.

B4. Να βρείτε τα δεύτερα συνθετικά των παρακάτω λέξεων. Στη συνέχεια να δώσετε μια καινούρια λέξη (απλή ή σύνθετη) της νεοελληνικής: συμμετέχουν, κατάληξη, υπουργέ, στιχομυθία, διέκοπταν.

B5. Ποιο είναι το λογοπαίγνιο που αξιοποιεί η συγγραφέας για να ασκήσει κριτική στο θεσμό των καλλιστείων; Ποια είναι η άποψή της για τα καλλιστεία;

Γ. (α' λυκείου) Πολλές φορές στην καθημερινότητά μας υπάρχουν παρεξηγήσεις ή έλλειψη συνεννόησης εξαιτίας της απροσεξίας μας στην έκφραση. Αυτό άλλες φορές μπορεί να είναι διασκεδαστικό ή χωρίς σημαντικές συνέπειες και άλλες μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα. Γράψτε ένα κείμενο, το οποίο θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, με τις σκέψεις σας για αυτό το θέμα. (Μπορείτε, αν θέλετε, να αφηγηθείτε τέτοια περιστατικά). (400 λέξεις)

Γ. (β' λυκείου) Συχνά ο τρόπος που χρησιμοποιούμε τη γλώσσα, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο, είναι καθοριστικός για και για τον τρόπο που μας βλέπουν οι άλλοι. Κατά πόσο αυτό μπορεί να δημιουργήσει μία θετική ή αρνητική εικόνα για το πρόσωπο μας; Γράψτε ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί στο προσωπικό σας ιστολόγιο και στο δικτυακό τόπο του σχολείου σας. (400 λέξεις)
μονάδες 40

Γ. (γ' λυκείου) Σχετικά με τα γλωσσικά θέματα γίνονται συχνά συζητήσεις και συμβαίνουν διάφορα περιστατικά όπως αυτό με το χωρικό στο γραφείο καθηγητών. Γράψτε ένα κείμενο στο οποίο εκφράζετε τις απόψεις σας στο ερώτημα σε ποιο βαθμό και με ποιο κριτήριο θα πρέπει η εκπαίδευση να ρυθμίζει και να διδάσκει τη γλώσσα και σε ποιο βαθμό να δέχεται τη γλώσσα έτσι όπως διαμορφώνεται από τους ομιλητές της. (400-500 λέξεις)

επιπλέον ερωτήσεις για την α΄, β΄ και γ΄ λυκείου

1. Ποιο είναι το κύριο θέμα του κειμένου; Ποια είναι η οπτική/άποψη που έχει η συγγραφέας;
2. Γιατί η συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλά παραδείγματα;
3. Playmate (Star), μόντελινγκ, σόου μπιζ. Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι σε άλλες περιπτώσεις γράφουμε τις ξένες λέξεις με λατινικούς χαρακτήρες και σε άλλες με ελληνικούς;
4. Εξηγήστε τη χρήση των εισαγωγικών στις λέξεις της δεύτερης παραγράφου: «θηλυκή», «πολίτισσα», «π», «πολίτρια».
5. «Σαν Ελληνίδα πολίτρια, θα ψηφίσω!». Τι μπορεί να σημαίνει το «σαν» στην συγκεκριμένη φράση; Με ποιους τρόπους μπορεί να ερμηνευτεί;
6. Να βρείτε μία συνώνυμη λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της προτελευταίας παραγράφου: απρόβλεπτη, εκθαμβωτική, ηθελημένα.
7. Τι ύφος διαμορφώνουν οι παρακάτω δύο λέξεις της προτελευταίας παραγράφου: εκπλήττει, ηθελημένα.
8. Τι ύφος διαμορφώνουν οι παρακάτω δύο φράσεις της προτελευταίας παραγράφου: ψόφια πουλιά, βγάζουν μάτι.
9. Καταγράψτε αδόκιμες λέξεις που δημιουργούν τα μικρά παιδιά, οι έφηβοι ή και οι μεγαλύτεροι σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιπτώσεις.
10. Να γράψετε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων που θα αναπτύσσεται με αιτιολόγηση. Θεματική περίοδος θα είναι «Ο θεσμός των καλλιστείων είναι απαξιοτικός/ πολύ σημαντικός (διαλέξτε) για τις κοπέλες που συμμετέχουν».

για τη β΄ και γ΄ λυκείου

11. Να βρείτε στο κείμενο δύο σημεία που αποτελούν είδηση και δύο σχόλιο.
12. Νομίζετε ότι στο κείμενο διαφαίνεται αρνητική στερεότυπη στάση απέναντι στην κοπέλα των καλλιστείων; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με συγκεκριμένες αναφορές.
13. Να γράψετε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων που θα αναπτύσσεται με σύγκριση - αντίθεση. Θεματική περίοδος θα είναι: «Οι απλοί άνθρωποι χρησιμοποιούν συνηθισμένο και καθημερινό λεξιλόγιο, ενώ οι πιο εγγράμματοι μιλούν με περισσότερες λόγιες λέξεις».

μόνο για την γ΄ λυκείου

14. Τεκμηριώστε το δημοσιογραφικό χαρακτήρα του κειμένου από στοιχεία που περιέχονται σε αυτό.
15. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου; Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι χρησιμοποιεί την επίκληση στο συναίσθημα για να μας πείσει για κάτι; Ποιον άλλο τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί η συγγραφέας;

28. η αντιγραφή στη δευτεροβάθμια

απόσπασμα από το «Εκπαίδευση: Ιστορίες εξοικείωσης στην αντιγραφή», του Γιώργου Μαυρογιώργου

Εκτός από το πανεπιστήμιο, η αντιγραφή ως οικειοποίηση της εργασίας, των απόψεων ή της κρίσης άλλων, έχει ενδημικό χαρακτήρα και στις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης (δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο). Η κυριαρχία της απομνημόνευσης τόσο στις λεγόμενες προφορικές εξετάσεις και στις καθημερινές ανταλλαγές όσο και στις γραπτές εξετάσεις, είναι μια πολύ έγκυρη και αξιόπιστη ένδειξη για τη θεμελίωση του συγκεκριμένου ισχυρισμού.

Θα λέγαμε ότι η όλη τεχνολογία των επιτηρήσεων στις εξετάσεις καταλήγει να είναι επιτήρηση για επιβράβευση της μνημονικής αντιγραφής. Δεν έχω συναντήσει μαθητή ή φοιτητή που στις εξετάσεις να αναφέρει την πηγή από την οποία αντιγράφει τους ισχυρισμούς του. Αμφιβάλλω εάν γνωρίζουν τα ονόματα των συγγραφέων των βιβλίων που μελετούν. Τα βιβλία ταυτίζονται με τα γνωστικά αντικείμενα και ως τέτοια αναφέρονται. Τα βιβλία δεν έχουν συγγραφείς. Αλλά και οι ίδιοι οι συγγραφείς των σχολικών βιβλίων, όταν κάνουν παιδαγωγική «μεταποίηση» επιστημονικών γνώσεων σε σχολικές, προσφεύγουν σε διάφορες τεχνικές ανοικτές στο ενδεχόμενο αντιγραφής.

Όλοι μας έχουμε μικρή ή μεγάλη εμπειρία από τη σημασία που δίνει το σχολείο και το πανεπιστήμιο στην αντιμετώπιση της αντιγραφής. Όλοι μας έχουμε μνήμες από απίθανες ιστορίες και επινοήσεις αντιγραφής στις σχολικές εργασίες και κυρίως στις εξετάσεις. Οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι πολύ βαριές: μονογραφή του γραπτού και μηδενισμός, αποβολή από την εξέταση, χαρακτηρισμός της διαγωγής, κ. α.. Ωστόσο, με τις εξετάσεις και τη βαθμολόγηση των γραπτών, επιβραβεύεται με άριστα η μνημονική αντιγραφή συναφών αποσπασμάτων από τις σχετικές σελίδες του βιβλίου. Είναι ενδιαφέρον ότι ακόμη και στις προφορικές εξετάσεις γίνεται, συνήθως, η υπενθύμιση «κλείσε το βιβλίο... όχι από μέσα» (: μπορείς να αντιγράψεις, αλλά απέξω).

Θα λέγαμε ότι έχουμε να κάνουμε, σε τελευταία ανάλυση, με μια εκπαίδευση παπαγάλων που απαγορεύει την αντιγραφή και τα «σκονάκια» αλλά την ίδια στιγμή με συστηματικό τρόπο επιβραβεύει τη μνημονική αντιγραφή και διδάσκει μαθήματα νόμιμης κλοπής της πνευματικής ιδιοκτησίας άλλων. Έτσι, ετοιμάζει και αντιγραφείς και πολίτες που επιβραβεύονται για την άκριτη αποδοχή απόψεων, χωρίς να χρειάζεται να σκέφτονται, να συνθέτουν και να δημιουργούν.

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Πόσο συνηθισμένο είναι το φαινόμενο που έχει θέμα το κείμενο;

A3. Αναπτύξτε σε μία παράγραφο με αιτιολόγηση την παρακάτω φράση του κειμένου: «Θα λέγαμε ότι η όλη τεχνολογία των επιτηρήσεων στις εξετάσεις καταλήγει να είναι επιτήρηση για επιβράβευση της μνημονικής αντιγραφής».

A4. Να εξηγήσετε την παρακάτω κρίση από το κείμενο και να αναφέρετε παραδείγματα: «Τα βιβλία ταυτίζονται με τα γνωστικά αντικείμενα και ως τέτοια αναφέρονται».

A5. Αναπτύξτε σε μία παράγραφο με παραδείγματα την παρακάτω φράση του κειμένου: «Όλοι μας έχουμε μνήμες από απίθανες ιστορίες και επινοήσεις αντιγραφής στις σχολικές εργασίες και κυρίως στις εξετάσεις».

A6. Η δεύτερη και η τρίτη παράγραφος αποτελούν την αιτιολόγηση της βασικής θέσης του κειμένου (που εμπεριέχεται στην πρώτη παράγραφο). Ποια είναι η βασική θέση; Εντοπίστε στις δύο παραγράφους τέσσερα συγκεκριμένα στοιχεία που υποστηρίζουν την βασική θέση.

B1. Ποια είναι η συλλογιστική πορεία του κειμένου; (Σκεφτείτε ότι το συμπέρασμα βρίσκεται στην τελευταία παράγραφο).

B2. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος του κειμένου; (σύγκριση – αντίθεση)

B3. Ποια είναι η νοηματική σχέση της δεύτερης και τρίτης παραγράφου με την πρώτη;

B4. Ποια είναι η νοηματική σχέση της δεύτερης και τρίτης παραγράφου με την τελευταία;

B5. Στις παρακάτω φράσεις να μετατρέψετε την σύνταξη από ενεργητική σε παθητική:

α) μια εκπαίδευση παπαγάλων που απαγορεύει την αντιγραφή

β) μια εκπαίδευση παπαγάλων που επιβραβεύει τη μνημονική αντιγραφή και διδάσκει μαθήματα νόμιμης κλοπής της πνευματικής ιδιοκτησίας άλλων.

γ) μια εκπαίδευση παπαγάλων που ετοιμάζει αντιγραφείς και πολίτες που επιβραβεύονται για την άκριτη αποδοχή απόψεων.

B6. Να προσεγγίσετε το νόημα των παρακάτω λέξεων από τα συμφραζόμενά τους (ακόμα και αν γνωρίζετε τις λέξεις): οικειοποίηση, τεχνολογία, επινοήσεις. Να εξηγήσετε πώς σκεφτήκατε.

B7. Να χρησιμοποιήσετε τα παρακάτω επίθετα (που χρησιμοποιούνται στο κείμενο ως προσδιορισμοί) σε δικές σας φράσεις κάνοντας νέα δικά σας ονοματικά σύνολα: ενδημικό, απίθανες, βαριές, συναφών, προφορικές, συστηματικό, πνευματικής, άκριτη.

Γ. Κατά πόσο ο συγκεκριμένος τρόπος γραπτής εξέτασης που κυριαρχεί στο σχολείο διαπιστώνει την μάθηση ή την γνώση; Θα μπορούσατε να προτείνετε άλλους τρόπους ελέγχου και αξιολόγησης της μάθησης και της γνώσης; Γράφεις κείμενο εκθεσιακού ύφους, επειδή «αυτό θέλουν», παρά τις εξαγγελίες για επικοινωνιακές περιστάσεις κλπ.

29. για τους νέους και τη φιλοσοφία

Δ. Ν. Μαρωνίτης,

Προλόγισμα στο δίδυμο πόνημα του Βασίλη Κάλφα και του Γιώργου Ζωγραφίδη, συντελεσμένο στο πλαίσιο του συνεργατικού προγράμματος «Αρχαιογνωσία και αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση». (...) Το τέταρτο αυτό εγχειρίδιο της σειράς φέρει τον τίτλο Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι, σκοπεύοντας να υποδείξει την αμοιβαία σχέση φιλόσοφου στοχασμού και φιλόσοφου βίου. Άμεσος προορισμός του, όπως και των άλλων εγχειριδίων, ο μαθητικός κόσμος του Γυμνασίου, που βρίσκεται στην κόψη της ανήσυχης εφηβείας.

Φιλοσοφία για γυμνασιακούς μαθητές, δεν πάει πολύ; Οπότε το συγκεκριμένο εγχείρημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ουτοπικό και απρόσιτο. Η επιφύλαξη ωστόσο ισχύει μόνον αν μείνουμε καθηλωμένοι στη βολική προκατάληψη ότι η γυμνασιακή ηλικία δεν είναι έτοιμη ακόμη να υποδεχτεί στοιχεία φιλοσοφικού στοχασμού και βίου. Μίζερη γνώμη που αντιστρέφεται, αν λάβουμε υπόψη τις οριακές απορίες για τον κόσμο και τον άνθρωπο, που βασανίζουν τους εφήβους. Αυτή τη στοχαστική αγωνία της εφηβικής ηλικίας έρχεται να καλύψει το προκείμενο εγχειρίδιο, και το κατορθώνει με οικείο και συναρπαστικό τρόπο.

Σύμμαχος εξάλλου στην τολμηρή αυτή επιχείρηση αποδείχτηκε ο σαμιάτης Επίκουρος, ο οποίος έδειχνε αμέριστη εμπιστοσύνη στους νεαρούς μαθητές, που δεν τους είχε ακόμη μπουκώσει η σχολική γνώση της εποχής. Γράφοντας επί λέξει σχετικά στον Μενοικέα: «Όσο είναι κάποιος νέος, να μην αργοπορεί να φιλοσοφήσει, ώστε, όταν γεράσει, να μην καταπονείται φιλοσοφώντας. Γιατί κανένας δεν είναι ανώριμος ούτε υπερώριμος για ό,τι φέρνει υγεία στον νου και στην ψυχή»*.

Πρόλογος του συντονιστή της σειράς «Αρχαιογνωσία και αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση» στο βιβλίο: Β. Κάλφας & Γ. Ζωγραφίδης, Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι, ΙΝΣ, 2005

* Μήτε νέος τις ἄν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιᾶτω φιλοσοφῶν. οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδείς ἐστίν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον.

A1. Ποιος είναι ο ρόλος της πρώτης παραγράφου;

A2. Ποιο ερώτημα θέτει ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο; Ποια είναι η δική του απάντηση;

A3. Ποιος είναι ο ρόλος της τρίτης παραγράφου; Πώς συνδέεται νοηματικά με τη δεύτερη;

A4. Τι σχέση έχει η άποψη του συγγραφέα, όπως διατυπώνεται στη δεύτερη παράγραφο, με την άποψη του Επίκουρου;

A5. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) τι είδος κείμενο είναι;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;

B1. Αναπτύξτε το περιεχόμενο της παρακάτω φράσης: «Γιατί κανένας δεν είναι ανώριμος ούτε υπερώριμος για ό,τι φέρνει υγεία στον νου και στην ψυχή».

B2. Αναπτύξτε το περιεχόμενο της παρακάτω φράσης: «προκατάληψη ότι η γυμνασιακή ηλικία δεν είναι έτοιμη ακόμη να υποδεχτεί στοιχεία φιλοσοφικού στοχασμού».

B3. «βολική προκατάληψη», η φράση είναι οξύμωρο σχήμα. Να εξηγήσετε γιατί; Τι θέλει να υπαινιχτεί ο συγγραφέας;

B4. «στοχαστική αγωνία», να εξηγήσεις το λεκτικό σύνολο

B5. «τολμηρή αυτή επιχείρηση». Τι χαρακτηρίζει με αυτήν τη φράση ο συγγραφέας; Πώς δικαιολογείτε τον χαρακτηρισμό;

B6. Να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω λέξεις σε δικές σας φράσεις με τρόπο ώστε να φαίνεται η σημασία τους: απρόσιτο, επιφύλαξη, Μίζερη, οριακές, στοχαστική.

Γ1. Στο σχολείο υπάρχουν πλήθος μαθήματα που τελικά φαίνεται ότι μάλλον «μπουκώνουν» παρά ωφελούν τους μαθητές. Κάτι τέτοιο φαίνεται από τη φράση: «στους νεαρούς μαθητές, που δεν τους είχε ακόμη μπουκώσει η σχολική γνώση». Αν συμφωνείτε με την άποψη αυτή, να την τεκμηριώσετε αξιοποιώντας στοιχεία από τη δική σας σχολική εμπειρία. Αν διαφωνείτε, να την αναιρέσετε με παρόμοιο τρόπο.

Γ2. Από το σχολείο φαίνεται ότι απουσιάζουν μαθήματα όπως η φιλοσοφία. Ποιο νομίζετε ότι είναι το περιεχόμενο αυτού του μαθήματος που σχετίζεται με απορίες «για τον κόσμο και τον άνθρωπο»; Για ποιο λόγο νομίζετε ότι δεν εντάσσονται στο πρόγραμμα; Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι ενώ διδάσκετε πολλές ώρες αρχαία ελληνικά, γνωρίζετε ελάχιστα για τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους;

30. Η θεωρία της ψυχανάλυσης με διαφορετικό τρόπο

(απόσπασμα από κείμενο στη σελίδα του [Ειδικού Δημοτικού Σχολείου Ερμούπολης](#))

[...] Γι' αυτό εσείς οι γονείς να προσπαθήσετε να πλησιάσετε τόσο πολύ τα παιδιά σας, ώστε να γίνετε οι αχθοφόροι των προβλημάτων τους. Το πως θα το καταφέρετε, μη με ρωτάτε. Είστε οι πλέον ειδικοί και αρμόδιοι σ' αυτό το πλησίασμα.

Για να συνοψίσουμε κάποια πράγματα.

Αυτό που επιδιώκουμε είναι πρωταρχικά να ισχυροποιήσουμε την προσωπικότητα - το **Εγώ** - δίνοντας πρωτοβουλίες στο παιδί εμψυχώνοντας το, κάνοντας να αποκτήσει αυτοπεποίθηση, παρέχοντας του ποικιλόμορφη μόρφωση, βάζοντάς το με θετικό τρόπο απέναντι από τα πράγματα της ζωής, δίνοντας του πολλά ενδιαφέροντα. Παράλληλα οι κανόνες που αποδέχεται στη ζωή του να μην είναι ακραίοι και δογματικοί, ώστε με ευκολία να απορρίπτει πράγματα που στην πραγματικότητα τα απωθεί στο ασυνείδητό του.

Δεύτερον, προσπαθούμε να ελαφρύνουμε το ασυνείδητο, μεταφέροντας πάνω μας με την καλοπροαίρετη συζήτηση, πολλά απωθημένα του παιδιού, έστω και αν εμείς οι ίδιοι χρειαζόμαστε ψυχαναλυτή. Δίνουμε πάντα να καταλάβουν τα παιδιά πως κάποιες επιθυμίες τους δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν. Και στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούμε κάποια πράγματα "που βγήκαν από τον παράδεισο", όπως το ξύλο, πάντα φροντίζουμε να εξηγήσουμε γιατί καταφεύγουμε σ' αυτές τις ανορθόδοξες μεθόδους. Έτσι το παιδί αιτιολογεί και αμβλύνει τις ανικανοποίητες επιθυμίες του.

Τρίτον, προσπαθούμε να αποδυναμώσουμε το **Υπέρ-Εγώ**, ελαττώνοντας τις απαιτήσεις μας απέναντι στο παιδί. Μη ξεχνάμε πως συχνά αυτές είναι δικά μας απωθημένα που κάποιος άλλος μας στέρησαν ή δεν μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε και δεν ανταποκρίνονται στις επιδιώξεις του παιδιού. Πολλές φορές σε συζητήσεις με φίλους, ομολογούμε πως το παιδί μας θα γίνει γιατρός ή δικηγόρος, γιατί ήταν το εφηβικό, δικό μας όνειρο, που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Πέφτουμε από τα σύννεφα και εξοργιζόμαστε όταν το παιδί, μας ανακοινώνει ότι πρόκειται να γίνει κάτι άλλο.

Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 70 – 80 λέξεις.

Να εξηγήσετε το μεταφορικό λόγο στις παρακάτω φράσεις: «ώστε να γίνετε οι αχθοφόροι των προβλημάτων τους», «Πέφτουμε από τα σύννεφα».

Το κείμενο απευθύνεται στους γονείς. Γιατί, ενώ αρχικά χρησιμοποιείται β' πληθυντικό πρόσωπο, στη συνέχεια επιλέγεται η χρήση του α' πληθυντικού;

Να αναπτύξετε με παραδείγματα και αιτιολόγηση την παρακάτω φράση του κειμένου: «κάποιες επιθυμίες τους (των παιδιών) δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν».

«Μεταφέροντας πάνω μας με την καλοπροαίρετη συζήτηση, πολλά απωθημένα του παιδιού», πώς φαντάζεστε τη συζήτηση που αναφέρεται στη συγκεκριμένη φράση; (70-80 λέξεις)

Να βρείτε τέσσερις λέξεις σύνθετες με το «φέρω» και να τις αντικαταστήσετε με άλλες της νεοελληνικής που να έχουν την ίδια σημασία μέσα στις φράσεις του κειμένου.

Γράφετε πρόχειρα τις σκέψεις σας για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού, που γίνεται, ανάμεσα στα άλλα, με ποικιλόμορφη μόρφωση. Πώς αντιλαμβάνεστε αυτό το σημείο του κειμένου; Κατά πόσο αυτό επιτυγχάνεται στις σημερινές συνθήκες από την οικογένεια και το σχολείο;

Γράφετε πρόχειρα τις σκέψεις σας για τις απαιτήσεις που έχουν οι γονείς από τα παιδιά. Αυτές συνήθως σχετίζονται με το επαγγελματικό του μέλλον. Υπάρχουν και άλλες καθημερινές απαιτήσεις από τους γονείς που πιέζουν το παιδί; Σε τι ζητήματα αναφέρονται; Γιατί είναι σημαντικό, όπως επισημαίνεται στο κείμενο, οι γονείς να ελαττώνουν τις απαιτήσεις τους απέναντι στο παιδί.

31. Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;

κείμενο δημοσιευμένο σε πολλές σελίδες στο Ιντερνέτ

Θα πρέπει να δοθεί βραβείο στην υπάλληλο που ήταν στο γκισέ της αεροπορικής εταιρίας Virgin, στο Σύδνεϋ, πριν από μερικούς μήνες για την εξυπνάδα, την ετοιμότητα και το χιούμορ, που αντιμετώπισε ένα επιβάτη που μάλλον θα του άξιζε να μεταφερθεί με τις αποσκευές.

Μια πτήση με 767 της Virgin με πολλούς επιβάτες ακυρώθηκε λόγω βλάβης του αεροσκάφους. Έτσι η υπάλληλος στο γκισέ προσπαθούσε να εξυπηρετήσει, τοποθετώντας σε κάποια άλλη πτήση, μια μακριά ουρά από ενοχλημένους από την ταλαιπωρία επιβάτες. Ξαφνικά, ένας εξαγριωμένος επιβάτης έσπρωξε τους άλλους, έφτασε στο γκισέ και χτυπώντας το εισιτήριο του επάνω σε αυτό, δήλωσε φωνάζοντας πώς πρέπει να είναι στην επόμενη πτήση και ότι πρέπει να είναι και στην πρώτη θέση.

Η υπάλληλος του είπε:

- Λυπάμαι κύριε, θα είναι χαρά μου να σας εξυπηρετήσω αλλά θα πρέπει, να εξυπηρετήσω πρώτα όλους αυτούς που περιμένουν στην σειρά, αλλά είμαι σίγουρη πως δεν θα υπάρξει πρόβλημα σε αυτό που ζητάτε.

Ο επιβάτης όμως ήταν ανυποχώρητος και φωνάζοντας δυνατά για να τον ακούσουν όλοι είπε:

- Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;

Χωρίς να διστάσει η υπάλληλος, χαμογελώντας, πήρε το μικρόφωνο που είχε μπροστά της και είπε ακουόμενη σε όλο τον χώρο του αεροδρομίου:

- Μπορώ να έχω την προσοχή σας παρακαλώ, μπορώ να έχω την προσοχή σας... Είναι εδώ ένας επιβάτης που δεν γνωρίζει ποιος είναι. Παρακαλώ πολύ, όποιος τον γνωρίζει να προσέλθει στο deck της Virgin! Με όλη την ουρά που περίμενε να έχει ξεκαρδιστεί στα γέλια ο αγροίκος έτριξε τα δόντια του και είπε στην υπάλληλο:

- Θα σε σκοτώσω!

Χωρίς αυτή να χάσει το χαμόγελο της του απάντησε:

- Λυπάμαι κύριε, και γι' αυτό θα πρέπει να περιμένετε στην ίδια ουρά. Προηγούνται άλλοι!

A1. Περίληψη

A2. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Το κείμενο έχει τα χαρακτηριστικά της είδησης. Μπορείτε να διακρίνετε το γεγονός από το σχόλιο; Εντοπίστε τρεις λέξεις ή σύντομες φράσεις που αποτελούν σχόλιο.

B2. Για ποιο λόγο ο συντάκτης επιλέγει τη μορφή του διαλόγου για να αφηγηθεί το περιστατικό;

B3. Για ποιο λόγο το κείμενο αρχίζει με παθητική σύνταξη; Δοκίμασε να την μετατρέψεις σε ενεργητική. Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίζεις; «Θα πρέπει να δοθεί βραβείο στην υπάλληλο...».

B4. Να μετατρέψεις τη σύνταξη της παρακάτω φράσης σε ενεργητική: «Μια πτήση με 767 της Virgin με πολλούς επιβάτες ακυρώθηκε λόγω βλάβης του αεροσκάφους».

B5. Να μετατρέψεις τη σύνταξη των παρακάτω φράσεων σε παθητική:

α. «Ξαφνικά, ένας εξαγριωμένος επιβάτης έσπρωξε τους άλλους»

β. «... να σας εξυπηρετήσω...»

B6. Σε ποια σημεία του κειμένου προκαλείται γέλιο; Προσπαθήστε να εξηγήσετε που οφείλεται (απρόοπτη εξέλιξη; οξύμωρο σχήμα; παράξενο συμβάν; κλπ).

B7. Να κάνεις δικές σου φράσεις με τις λέξεις που σου δίνονται. Πρόσεξε ώστε να φαίνεται η σημασία των λέξεων: ακυρώθηκε, εξυπηρετήσει, ενοχλημένους, ανυποχώρητος.

B8. Να διαβάσεις το κείμενο και να βρεις πέντε λέξεις που χαρακτηρίζουν τον επιβάτη που προκάλεσε το επεισόδιο. Στη συνέχεια να φτιάξεις νέες προτάσεις με τις λέξεις που βρήκες.

B9. Να εξηγήσετε σύντομα τη σημασία των μεταφορικών φράσεων:

α. «έχει ξεκαρδιστεί στα γέλια»

β. «έτριξε τα δόντια του»

Γ1. Στο περιβάλλον που ζεις θα έχεις συναντήσει ανθρώπους που έχουν μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους. Προσπάθησε να σκιαγραφήσεις τα χαρακτηριστικά τους. Μπορείς να αναφέρεις και παραδείγματα περιστατικών που δείχνουν την έπαρση ή την εγωπάθειά τους.

Γ2. Στο περιβάλλον που ζεις θα έχεις γνωρίσει ανθρώπους που συνηθίζουν να μιλούν για τον εαυτό τους τονίζοντας συνεχώς ό,τι κάνουν. Νομίζεις ότι η περιαιτολογία είναι απόδειξη για την αξία τους; Με ποια κριτήρια αποδεχόμαστε και αναγνωρίζουμε την αξία του άλλου;

Γ3. Στο περιβάλλον που ζεις θα έχεις γνωρίσει ανθρώπους που χαρακτηρίζονται από αίσθηση του χιούμορ ή το αντίθετο, δηλαδή χωρίς καμία αίσθηση του χιούμορ. Να περιγράψεις σχηματικά τους χαρακτήρες των δύο τύπων. Πώς αυτό το χαρακτηριστικό που έχουν σε σχέση με το χιούμορ επηρεάζει τη σχέση τους με τους υπόλοιπους ανθρώπους;